

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**PROBLEMI PRI UVEDBI EVRA V SLOVENIJI – PRIMER TRGOVINE
NA DROBNO**

IZJAVA

Študent Boštjan Kralj izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom prof. dr. Slavke Kavčič, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, 25. maja 2006

Podpis: _____

STVARNO KAZALO

UVOD	1
1. EVROPSKA MONETARNA UNIJA	2
1.1. NASTANEK EVROPSKE MONETARNE UNIJE.....	2
1.1.1. Maastrichtski konvergenčni kriteriji.....	4
1.1.2. Evrsko območje	4
1.1.3. Uvedba evra – madridski scenarij	5
1.1.4. Uvedba evra – alternativna scenarija	6
1.2. VSTOPANJE SLOVENIJE V EVRSKO OBMOČJE	7
1.2.1. Uvedba evra v Sloveniji.....	8
1.3. ANALIZA PREDNOSTI IN SLABOSTI ČLANSTVA EMU	9
1.3.1. Prednosti članstva	10
1.3.2. Slabosti vstopa v EMU	11
1.4. PRAVNI OKVIR ZA UVEDBO EVRA.....	12
1.4.1. Uredba Sveta (ES) št. 1103/97.....	12
1.4.2. Uredba Sveta (ES) št. 974/98.....	14
2. UVEDBA EVRA V TRGOVSKIH PODJETJIH	14
2.1. DVOJNO OZNAČEVANJE CEN V TOLARJIH IN EVRIH.....	15
2.1.1. Oblikovanje in označevanje cen	18
2.2. SLOVENSKE PREDLOG ZAKONA O UVEDBI EVRA	20
2.2.1. Način zaokroževanja.....	22
2.2.2. Raven zaokroževanja cen izdelkov.....	26
2.3. SPREMEMBE ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH	27
2.3.1. Kosovne delnice.....	28
2.4. SPECIFIČNOST TRGOVSKIH PODJETIJ NA DROBNO OB PREHODU NA EVRO	30
2.4.1. Konkurenčnost in strategije.....	31
2.4.2. Logistika gotovine	31
2.4.3. Računovodstvo.....	33
2.4.4. Informacijska tehnologija.....	33
2.4.5. Registrske blagajne in druge naprave	34
2.4.6. Plačilne kartice.....	35
2.4.7. POS-terminali.....	37
2.4.8. Čeki.....	37
3. STROŠKI DVOJNEGA OZNAČEVANJA CEN IN UVEDBE EVRA V SLOVENIJI – PRIMER TRGOVSKIH PODJETIJ NA DROBNO	38
4. SKLEP	40
LITERATURA	42
VIRI	43

KAZALO SLIK

Slika 1: Prikaz držav, ki so že prevzele evro, in tistih, ki ga še nameravajo	5
Slika 2: Predviden časovni potek prevzema evra.....	9
Slika 3: Časovni diagram trajanja dvojnega označevanja cen.....	16
Slika 4: Primer navedbe cen v dveh valutah:	20
Slika 5: Nihanje cen pri zaokroževanju na dve decimalni mesti.....	24
Slika 6: Nihanje cen pri zaokroževanju na štiri decimalna mesta	25
Slika 7: Struktura stroškov uvedbe evra v malih trgovskih podjetjih (če pride do zamenjave valutnega razmerja) ...	39
Slika 8: Struktura stroškov uvedbe evra v velikih trgovskih podjetjih (če pride do zamenjave valutnega razmerja) ..	39

KAZALO TABEL

Tabela 1: Dvojno označevanje cen v državah EMU	18
Tabela 2: Zaokroževanje v državah EMU	23
Tabela 3: Apoenska struktura začetnega paketa v Sloveniji	33
Tabela 4: Število izdanih debetnih in kreditnih kartic v Sloveniji od leta 1997 do 30. 9. 2005	36
Tabela 5: Vrednost (v mio SIT) plačil s plačilnimi karticami v Sloveniji od leta 1997 do 2004	36
Tabela 6: Število POS-terminalov v Sloveniji od leta 1999 do konca leta 2004	37
Tabela 7: Stroški dvojnega označevanja cen v tolarjih in evrih ter uvedbe evra	40

KAZALO PRIMEROV

Primer 1: Preračunavanje iz ene nacionalne valute v drugo valuto	13
Primer 2: Zračunavanja nerezidentom	17
Primer 3: Redenominacije od spodaj navzgor	21
Primer 4: Zaokroževanje cen telefonskih impulzov	22
Primer 5: Raven zaokroževanja cen	26
Primer 6: Preračun vrednosti delnic z nominalnimi vrednostmi	30
Primer 7: Plačevanje s tolarji v času dvojnega obtoka gotovine	35

UVOD

Slovenija je le nekaj mesecev po vstopu v Evropsko unijo (EU) vstopila še v mehanizem deviznih tečajev (ERM2), ki je čakalnica za prevzem evra kot nacionalne valute. V medijih se velikokrat poudarjajo prednosti, ki jih bo uvedba evra prinesla Sloveniji in slovenskim podjetjem, toda na drugi strani prinaša tudi nekatere slabosti oziroma nevarnosti. Za podjetja je zelo pomembno, da je okolje, v katerem delujejo, stabilno ter omogoča razvoj in rast. Prav to nam ponuja vstop v Evropsko ekonomsko in monetarno unijo (EMU), ki državam pristopnicam pogojuje zelo zahtevne kriterije za vstop, saj je stabilnost držav članic EMU predpogoj za trdno valuto.

Slovenska podjetja lahko zaradi vstopa v EMU upravičeno pričakujejo številne prednosti in priložnosti. Toda na drugi strani vstop Slovenije v EMU ne bo brezplačen. Predvsem bodo stroški uvedbe evra za slovenska podjetja zelo visoki. V podjetjih bo uvedba evra povzročila najmanj, da bodo morala spremeniti računovodsko-finančne aplikacije. Povsem drugače bodo prevzem evra zaznala trgovska podjetja. Trgovska podjetja na drobno bodo nosila dodatne stroške zaradi dvojnega označevanja cen v tolarjih in evrih. Z vidika odnosa trgovec – kupec bo zelo pomembno obdobje, ko bo evro postal uradna denarna valuta v Sloveniji, saj bo lahko hitro prišlo do zmede pri blagajnah zaradi plačevanja v evrih. Za trgovska podjetja predstavlja uvedba evra velik izziv, ki bo vplival na nadaljnje poslovanje podjetja. Zelo pomembno je, da se na uvedbo evra podjetja dobro pripravijo, saj če se ne bodo ustrezno pripravila, lahko utrpijo veliko poslovno škodo.

Diplomsko delo, katerega glavni namen je predstaviti probleme, s katerimi se ubadajo trgovska podjetja pri uvedbi evra, ima štiri poglavja. V prvem so na kratko predstavljene zgodovina nastanka EMU in osnovne značilnosti slovenskega vstopanja v monetarno integracijo. Zaradi vstopa v EMU mora Slovenija upoštevati zakonodajo EU in tudi ustrezno prilagoditi nacionalno zakonodajo. V drugem poglavju so opisani trije ključni zakonski akti, ki so pomembni za trgovska podjetja ob uvedbi evra. V začetku leta 2006 je nekaj zakonov in predpisov v Sloveniji še v fazi sprejemanja, zato so bila trgovska podjetja motivirana, da so sodelovala pri nastanku teh zakonov. Kritično sem ocenil spremembe, ki jih zakonski akti prinašajo podjetjem, in izpostavil nekatere pomanjkljivosti le-teh. Glavni del diplomskega dela predstavlja opredelitev ključnih področij, na katera se bodo morala trgovska podjetja pripraviti ob prehodu na evro, kot so priprava na dvojno označevanje cen, logistiko gotovine, oblikovanje cen, plačilni promet itd. V tretjem poglavju je predstavljena še analiza stroškov trgovskih podjetij na drobno, ki jih bodo leta utrpela z uvedbo evra. Diplomsko delo sem zaključil s sklepom, v katerem so povzete glavne značilnosti prevzemanja evra v trgovskih podjetjih.

1. EVROPSKA MONETARNA UNIJA

Evropska ekonomska in monetarna unija (EMU) predstavlja izjemen politični, institucionalni in ekonomski dosežek za EU. Projekt ustanavljanja monetarne unije je potekal zelo dolgo časa in potrebno je bilo veliko usklajevanj med državami. Ekonomska integracija med evropskimi državami se je začela že zelo kmalu po drugi svetovni vojni. Trajalo je skorajda pol stoletja, da so se države med seboj sporazumele in dogovorile o uvedbi enotne evropske valute.

Postavlja se nam vprašanje, zakaj se države odločajo za vključevanje v mednarodne ekonomske integracije. Država, ki se je odločila, da bo vstopila v monetarno unijo in sprejela enotno skupno valuto, bo izgubila lastno valuto, možnost vodenja neodvisne monetarne politike in nadziranja deviznega tečaja. Imeti lastno valuto ima za državo določen simboličen pomen, možnost uporabe monetarne politike in prilagajanje deviznega tečaja je za državo eno izmed ključnih področij pri reguliranju gospodarskih gibanj. Vstop v monetarno unijo prinaša nekatere koristi, po drugi strani tudi stroške. Razumljivo je, da se bo država odločila za čimprejšnji vstop v monetarno unijo le, če bo ocenila, da zanjo pričakovane koristi, ki jih bo prinesla skupna valuta, presegajo pričakovane stroške vključitve v monetarno unijo.

1.1. NASTANEK EVROPSKE MONETARNE UNIJE

Kmalu po drugi svetovni vojni, leta 1951, je bila ustanovljena Evropska skupnost za premog in jeklo. V petdesetih letih 20. stoletja je bilo ozračje v Evropi še zelo razburkano in večina držav še ni razmišljala o evropski monetarni integraciji. Leta 1957 je bila podpisana Rimska pogodba, ki je imela nekaj določil v zvezi s sodelovanjem na monetarnem področju držav članic Evropske gospodarske skupnosti (EGS). Ta pogodba ni vsebovala določil o oblikovanju monetarne unije, saj je bilo to obdobje zaznamovano z mednarodno monetarno stabilnostjo in prevlado ameriškega dolarja kot svetovne valute. Vsi pomembnejši devizni tečaji so bili vezani na ameriški dolar. Stabilnost evropskih deviznih tečajev do ameriškega dolarja je pomenila tudi medsebojno stabilnost valut tedanji držav članic EGS (Tsoukalis, 2005, str. 14–15).

Na zasedanju predsednikov držav EGS v Haagu konec leta 1969 so se pojavile prve resne ideje o oblikovanju evropske monetarne unije. Leta 1970 je **Wernerjeva komisija**¹ pripravila poročilo, v katerem so si zastavili ambiciozen cilj, da bodo do leta 1980 oblikovali evropsko monetarno unijo, vključno z ustanovitvijo Evropske centralne banke (Hansen, 2001, str. 408–411).

Wernerjev načrt ni bil izvedljiv zaradi (Hansen, 2001, str. 481):

- ⇒ razpada Brettonwoodskega sistema fiksnih deviznih tečajev;
- ⇒ rasti cene nafte v začetku sedemdesetih let 20. stoletja;
- ⇒ politične nepripravljenosti nekaterih evropskih držav za razvoj ekonomskih integracij.

¹ Pierre Werner, predsednik vlade Luksemburga, je vodil posebno komisijo, ki si je zadala cilj pripraviti načrt za postopno uvedbo enotne evropske valute (Bates, 2002).

Namesto ambicioznega projekta skupne valute se je evropska monetarna integracija omejila na projekt monetarne integracije, ki se je imenovala **evropska valutna kača**. Evropske valute so bile še vedno v režimu fiksnega, toda prilagodljivega deviznega tečaja do ameriškega dolarja (USD). Na začetku je bilo dovoljeno nihanje tržnih deviznih tečajev v pasu $\pm 1 \%$, toda kmalu so ta pas nihanj povečali na $\pm 2,25 \%$. Prvi resen poskus monetarne integracije ni bil uspešen zaradi več razlogov, saj nekatere evropske države niso sodelovale, nekatere so večkrat vstopale in izstopale iz tega mehanizma (Mrak, 2002, str. 395).

Naslednji korak k monetarni integraciji je predstavljal Evropski monetarni sistem (EMS), ki so ga uvedli leta 1979. Sistem spremenljivih deviznih tečajev je povzročal predvsem inflacijske pritiske v državah, zato je bil osnovni cilj EMS vzpostavitev stabilnejšega gospodarstva. S tem so tudi podprli evropska prizadevanja po nadaljnji ekonomski integraciji in ustvarjanju pogojev za morebiten kasnejši prehod v monetarno unijo. EMS je temeljil na treh stebrih, in sicer (Mrak, 2002, str. 399):

- ⇒ **mehanizmu deviznih tečajev** – angl. Exchange Rate Mechanism (ERM); ERM je sistem fiksnih, vendar prilagodljivih deviznih tečajev, kjer gre za poseben mehanizem skupnega drsenja evropskih valut do ameriškega dolarja. Nihanje med deviznimi tečaji sodelujočih držav članic je bilo omejeno, in sicer na največ $\pm 2,25 \%$ oziroma $\pm 6 \%$ za šibkejša valute;
- ⇒ **skupni evropski denarni enoti** – angl. European Currency Unit (ECU); ECU je umetno ustvarjena valuta, ki jo predstavlja košarica vseh valut držav članic EU; valutno košarico sestavljajo fiksni zneski vseh valut, ki so imele določen ponder glede na ekonomski pomen posamezne valute; ECU je obstajal do 1. januarja 1999, ko ga je zamenjal evro; razlika med ECU in evrom je v tem, da je ECU umetna valuta (košarica valut), medtem ko je evro pristna valuta, podobna nacionalni valuti;
- ⇒ **mehanizmu kreditov in poravn**; to je instrument centralnih bank, ki se uporablja za intervencije na deviznem trgu, in sicer konkretno kupovanje in prodajanje ustreznih valut za obrambo fiksnih deviznih tečajev.

Pomemben element nastanka EMU je bila ustanovitev Evropskega monetarnega instituta (EMI) leta 1994, ki je bil predhodnik Evropske centralne banke (ECB). Njegova naloga je bila, da okrepi sodelovanje med nacionalnimi centralnimi bankami in koordinacijo monetarnih politik držav članic ter izpelje potrebne priprave za uvedbo nove evropske valute. Države članice so v tej fazi morale izpolnjevati konvergenčne kriterije. Zaključna faza se je začela 1. januarja 1999 z uvedbo nove skupne valute evra in s prenosom pristojnosti glede vodenja monetarne politike na evrski sistem. Delovati je začela Evropska centralna banka, ki je bila ustanovljena 1. junija 1998. Po preverjanju izpolnjevanja zahtevanih konvergenčnih kriterijev za uvedbo evra je bila sprejeta odločitev, katere države članice EU bodo sodelovale v zaključni fazi EMU. Tečaji njihovih valut so bili nepreklicno določeni. Euro je bil v tej fazi uveden kot knjižni denar, 1. januarja 2002 so bili uvedeni še evrski bankovci in kovanci. Države članice EU so morale prav začetni spoštovati pravila koordinacije ekonomskih politik (Economic and Monetary Union, 2006).

Od 1. januarja 1999 do 31. decembra 2001 je bilo prehodno obdobje, v katerem je potekal postopen prehod na evro za celotno gospodarstvo v državah evrskega območja. Glede uporabe evra v tem obdobju je veljalo načelo "brez prepovedi, brez prisile". Ekonomski subjekti so se v prehodnem obdobju svobodno odločali o uporabi evra, kar pomeni, da so imeli možnost uporabljati evro, ne pa tudi obveznosti, da ga uporabljajo.

1.1.1. Maastrichtski konvergenčni kriteriji

Pri uvedbi skupne valute je bila vedno prisotna zamisel, da mora biti nova skupna valuta bolj trdna, kot je najtrdnjša evropska valuta (pri tem so imeli v mislih nemško marko). Ta ideja je tudi postala predpogoj za podporo projekta ustanovitve EMU. Razlog je nadvse preprost, saj se države s stabilno valuto ne bi bile pripravljene odpovedati lastni valuti za neko manj stabilno skupno valuto. Da bi zagotovili potrebno trdnost, so se odločili, da bodo v EMU vstopile le tiste države, ki bodo izpolnjevale določene pogoje (Mrak, 2002, str. 405–407).

7. februarja 1992 je bila v nizozemskem mestu Maastricht podpisana Maastrichtska pogodba, ki je postavila temelje za uvedbo enotne evropske valute. Maastrichtska pogodba je zelo natančno definirala cilje, ustanovitev mednarodnih institucij in roke, ki jih morajo evropske države doseči. Maastrichtski konvergenčni kriteriji določajo minimalne zahteve glede stabilnosti pri vodenju monetarnih, fiskalnih in deviznotečajnih politik držav članic EU. Izpolnjevanje teh kriterijev omogoča državam EU vstop v EMU (Zamboni Garavelli, 2005, str. 137).

Maastrichtski kriteriji vključujejo tri monetarne in dva fiskalna kriterija (Convergence criteria, 2006):

- ⇒ javnofinančni primanjkljaj ne sme presegati 3 % bruto domačega proizvoda (BDP) države;
- ⇒ javni dolg ne sme presegati 60 % BDP države;
- ⇒ stopnja inflacije ne sme presegati stopnje inflacije v treh državah članicah EU z najnižjo stopnjo inflacije za več kot 1,5 odstotne točke;
- ⇒ obrestna mera ne sme presegati obrestne mere v treh državah članicah EU z najnižjo stopnjo inflacije za več kot dve odstotni točki;
- ⇒ valuta države mora biti vključena v mehanizem deviznih tečajev ERM vsaj dve leti in upoštevati normalne meje nihanja okoli uradnega tečaja, brez devalvacije valute na lastno pobudo.

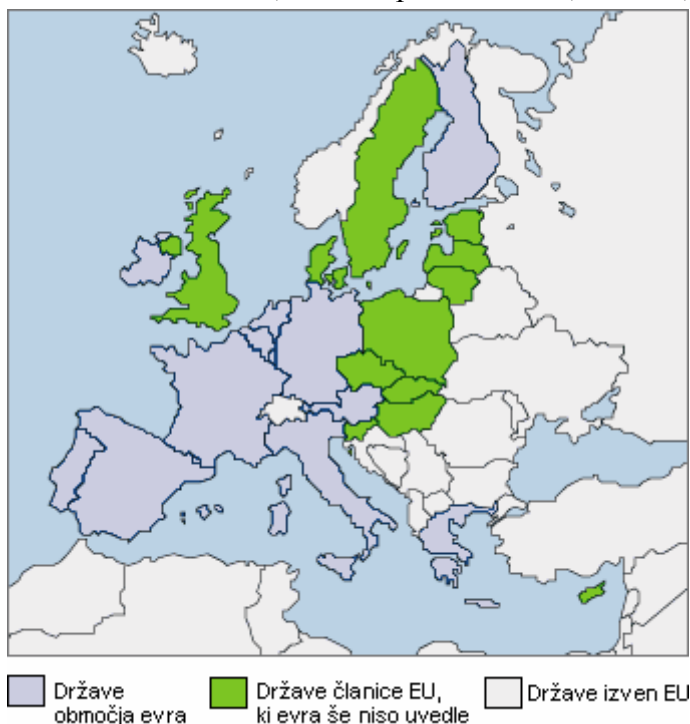
1.1.2. Evrsko območje

Trenutno tvori evrsko območje dvanajst evropskih držav, in sicer: Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Grčija, Irska, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Portugalska in Španija. Evra še niso uvedle: Ciper, Češka, Danska, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovaška, Slovenija, Švedska in Velika Britanija.

Obstajata dva razloga, zakaj omenjene države še niso sprejele evra kot nacionalne valute:

- ⇒ Danska in Velika Britanija imata poseben položaj, saj sta v pogajanjih z EU dosegli, da se sami odločita, ali bosta prevzeli evro kot nacionalno valuto,
- ⇒ preostale države do sedaj še niso izpolnile v skladu s konvergenčnim poročilom² Evropske komisije in Evropske centralne banke vseh konvergenčnih kriterijev.

Slika 1: Prikaz držav, ki so že prevzele evro, in tistih, ki ga še nameravajo

Vir: Delovanje EU, 2006

Z uvedbo enotne valute je v Evropi nastalo veliko območje z enotno valuto. Od leta 2002 dalje je evro domača valuta za več kot 300 milijonov ljudi, kar predstavlja drugo največje območje z enotno valuto na svetu.³ Evrsko območje tako predstavlja pomembno protiutež Združenim državam Amerike (ZDA). Za tako veliko ekonomsko območje je zelo pomembno, da države članice izpolnjujejo zahtevane maastrichtske kriterije, saj bo le tako mogoče doseči stabilnost evra, ki pozitivno vpliva na razvoj evropskega gospodarstva (Duff, 1998, str. 9–10).

1.1.3. Uvedba evra – madridski scenarij

Države, ki so prve uvedle evro, so to storile po t. i. madridskem scenariju. Ta scenarij je predvideval več posameznih korakov, ki so trajali več let. Evropski svet je 3. maja 1998 določil, katere države izpolnjujejo konvergenčne kriterije, in 31. decembra 1998 določil nepreklicne tečaje evropskih nacionalnih valut.

² Evropska komisija in ECB sta 16. maja 2006 objavili konvergenčno poročilo, da lahko Slovenija prevzame evro kot nacionalno valuto 1. januarja 2007.

³ Največje območje predstavljajo Združene države Amerike z ameriškim dolarjem.

1. januarja 1999 se je začelo predhodno obdobje, ki je trajalo do 31. decembra 2001. V tem obdobju so se države predvsem pripravljale na dokončno zamenjavo valut držav evrskega območja ter uvedbo evrskih bankovcev in kovancev. Bankovci in kovanci nacionalnih valut držav evrskega območja so v prehodnem obdobju še ohranili status zakonitega plačilnega sredstva.

V gotovinski obliki je bil evro uveden šele 1. januarja 2002, ko se je začelo obdobje dvojnega obtoka denarja.⁴ V obtoku so bili tako bankovci in kovanci nacionalnih valut držav evrskega območja kot tudi novi bankovci in kovanci. Vse negotovinske transakcije so se morale s 1. januarjem 2002 dalje glasiti na evro. Obdobje dvojnega obtoka denarja je lahko trajalo največ šest mesecev, vendar so ga vse države članice skrajšale. Po obdobju dvojnega obtoka stari kovanci in bankovci niso bili več plačilno sredstvo in jih je bilo mogoče zamenjati le še v centralnih bankah (Načrt uvedbe evra, 2005, str. 6).

1.1.4. Uvedba evra – alternativna scenarija

Države članice, ki bodo evro prevzele v prihodnosti, se bodo lahko odločale med več različnimi scenariji. Tudi v prihodnosti bodo lahko evro uvedle po tradicionalnem madridskem scenariju, to je »s prehodnim obdobjem«, vendar ta ne bo datumsko določen. Dolžina prehodnega obdobja se bo lahko med posameznimi državami članicami razlikovala, vendar naj ne bi bila daljša od treh let. V tem scenariju se v prehodnem obdobju v domačem plačilnem prometu uporabljata dve valuti – nacionalna in evro.

Države članice se lahko odločijo za scenarij takojšnje uvedbe. Izraz v uporabi za ta scenarij je **»veliki pok«**. Posebnost tega scenarija je, da bi prehodno obdobje trajalo samo eno »logično sekundo«. Po tem scenariju se uvedba evra sovpada z uvedbo kovancev in bankovcev. Do datuma uvedbe evra države članice obdržijo nacionalno pristojnost za denarno politiko, medtem ko je evro zanje tuj denar. Glavna razlika med madridskim scenarijem in scenarijem velikega poka je v tem, da je bilo po madridskem scenariju predhodno obdobje dolgo tri leta z znanimi tečaji nacionalnih valut v evru, medtem ko po scenariju velikega poka obdobje med dokončno znanim deviznim tečajem in prevzemom evra traja zgolj nekaj mesecev.

Nazadnje lahko države članice izberejo scenarij **»velikega poka« v kombinaciji z obdobjem »postopnega ugašanja«**. Ta scenarij predvideva takojšnjo uvedbo evra z možnostjo uporabe nacionalne valute v določenih pravnih instrumentih (računi, poslovne knjige ...) v omejenem obdobju, ki naj ne bi bilo daljše od enega leta. V tem scenariju se v domačem plačilnem prometu od uvedbe evra naprej uporablja samo ena valuta – evro.

Evropska komisija predlaga, da se države članice, ki evro šele uvajajo, same odločijo za enega izmed treh ponujenih scenarijev za uvedbo evra. Vlada Republike Slovenije in Banka Slovenije sta se že ob sprejemu osnovnega Načrta za uvedbo evra (januar 2005) odločili, da je za Slovenijo najprimernejši scenarij velikega poka. To odločitev bo treba formalno potrditi ob odpravi

⁴ To je obdobje, ko sta zakoniti plačilni sredstvu domača nacionalna valuta in evro.

derogacije⁵ in bo zapisana v Aneksu k spremenjeni Uredbi 974/98 ter objavljena v Uradnem listu EU (Načrt uvedbe evra, 2005, str. 7).

1.2. VSTOPANJE SLOVENIJE V EVRSKO OBMOČJE

Oktobra 2002 je Evropski svet v Bruslju uradno ocenil, da bo Slovenija, vključno še z devetimi novimi članicami, v EU vstopila maja 2004. Glavni cilj članstva v EU je popolna integracija držav v evropski gospodarski in monetarni prostor. Pravni red EU tako določa, da morajo nove države članice upoštevati nekatere pogoje za vstop v EMU (Kuzenovič Krašek, 2003, str. 63):

- a) uskladitev zakona o nacionalni centralni banki z zahtevami Maastrichtske pogodbe in Statuta ECB;
- b) prevzem sistema usklajevanja, koordinacije ekonomskih politik znotraj EU skupaj s Paktom stabilnosti in rasti ter proceduro za odpravo presežnega primanjkljaja javnih financ;
- c) izpolnjevanje maastrichtskih kriterijev, vključno z dvoletnim delovanjem v ERM2;⁶
- d) popolna sprostitev kapitalskih tokov;
- e) vstop v poravnanli plačilni sistem Evropskega sistema centralnih bank, t. i. sistema TARGET.

Prevzem evra kot domače valute je le zadnja stopnja procesa monetarne integracije. Proces integracije je sestavljen iz treh faz (Turk, 2005, str. 4–5):

Prva faza je predpristopna in sega v obdobje pred vstopom v EU. V tem času je država članica morala obdržati popolno monetarno samostojnost in je imela proste roke glede uravnavanja gibanja deviznega tečaja. Strategija deviznega tečaja le ni bila popolnoma brez pomena, vendar je morala slediti zahtevam kobehevanskih gospodarskih kriterijev⁷ ter dosegati napredek na področju realne konvergence (izvedba strukturnih reform, dohitevanje realnega dohodka in življenjske ravni obstoječih držav članic EU) in stabilnosti gospodarstva. Prav tako je morala država zagotoviti samostojnost centralne banke, onemogočiti privilegiran položaj države v razmerju od finančnih institucij in zagotoviti popolno liberalizacijo kapitalskih tokov s tujino.

Druga faza je pristopna faza. Začela se je z vstopom Slovenije v EU in se bo končala s prevzemom evra kot nacionalne valute. Traja najmanj dve leti. V tem obdobju je neodvisnost centralne banke na področju politike deviznega tečaja omejena. Predvsem mora država imeti tako politiko deviznega tečaja, da ne škoduje ostalim državam članicam (npr. konkurenčna devalvacija, preveliko nihanje deviznega tečaja). Vse pridružene države članice tudi nimajo možnosti, da bi se odpovedale vstopu v monetarno unijo. Prevzem skupne evropske valute je za te države obveza, kar ne velja za Dansko in Veliko Britanijo. Prav tako ni mogoče hkrati vstopiti v EU in prevzeti evro, saj mora država prej vstopiti v ERM 2. Slovenija je 27. junija 2004

⁵ Derogacija = v Pogodbi o ES je dogovorjeno začasno izvzetje določene države članice glede uporabe nekaterih členov poglavja o ekonomski in monetarni politiki Pogodbe o ES.

⁶ ERM2 je bilateralno razmerje med posameznimi valutami držav članic in evrom; ERM2 je naslednik ERM.

⁷ Delujoče tržno gospodarstvo ter sposobnost spoprijeti se s konkurenčnimi pritiski in tržnimi silami EU.

vstopila v ERM 2. Trenutno so v ERM 2 poleg slovenskega tolarja vključeni še danska krona, estonska krona, litovski litas, ciprski funt, latvijski lats, malteška lira in slovaška krona. Ob vstopu v ERM 2 se v medsebojnem dogovoru določi tečaj evra za valuto vsake države članice EU izven evrskega območja. Standardni razpon nihanj deviznega tečaja znaša $\pm 15\%$ od centralnega tečaja, lahko pa se dogovori tudi za ožji razpon. Vsaki dve leti ali na zahtevo posamezne države članice, ki še ni uvedla evra, tako Evropska komisija kot tudi ECB pripravi konvergenčno poročilo o izpolnjevanju kriterijev za uvedbo evra.

Tretja faza, ki je hkrati zadnja faza, je obdobje, ko država zamenja nacionalno valuto. Država mora naprej izpolniti vse omenjene kriterije.

1.2.1. Uvedba evra v Sloveniji

Banka Slovenije je pripravila plan uvedbe evra v Sloveniji, pri katerem so upoštevali izkušnje držav, ki so že uspešno izvedle prehod na evro. Glede na države, ki so že uvedle evro leta 2002, bo imela uvedba evra dve ključni spremembi:

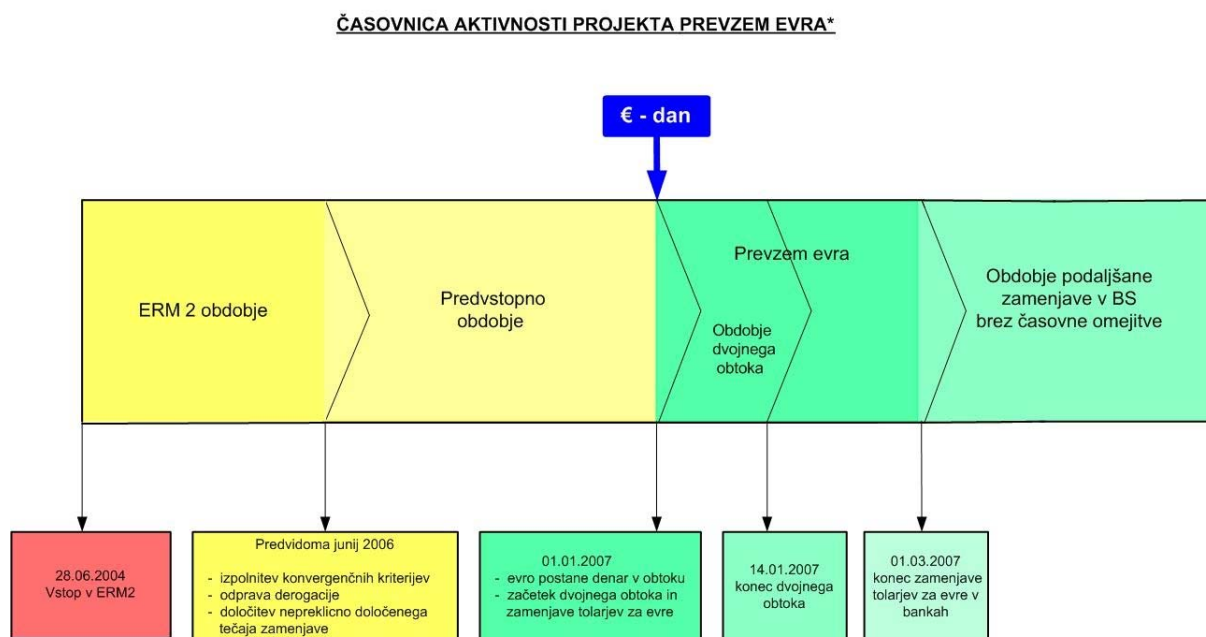
- ⇒ predvstopno obdobje bo kratko; predvstopno obdobje, to je obdobje med odpravo derogacije in dejansko uvedbo evra, bo trajalo le nekaj mesecev;
- ⇒ evrski kovanci in bankovci že obstajajo, čeprav niso nacionalna valuta.

Predvstopno obdobje se začne z odpravo derogacije in objavo tečaja, po katerem se bodo menjali tolarji za evre in bo trajalo do uvedbe evra. V tem obdobju bo tolar še vedno v obtoku. Denarno politiko bo še vodila Banka Slovenije.

Banka Slovenije je predvidela zelo kratko obdobje zamenjave gotovine, in sicer zaradi:

- ⇒ Slovenije je majhno denarno območje;
- ⇒ Slovenija ima izkušnje z uspešno zamenjavo denarja (v letu 1991 je prišlo do zamenjave dinarjev v bone in leta 1992 do zamenjave bonov v tolarje);
- ⇒ Slovenija bo že junija 2006 izpolnila pogoj dvoletnega bivanja v ERM 2.

Slika 2: Predviden časovni potek prevzema evra

* vsi datumí so pogojni

Vir: Načrt uvedbe evra, 2005, str. 7–8

1.3. ANALIZA PREDNOSTI IN SLABOSTI ČLANSTVA EMU

Eden izmed pomembnejših ciljev EMU je okrepitev mednarodne trgovine in povečanje investicij med državami članicami, kar povečuje moč ekonomske integracije. Predvsem podjetja pričakujejo veliko večje koristi od članstva v EMU, kot pa znašajo stroški vstopa. Večina podjetnikov meni, da transakcijski stroški in tveganja spremembe deviznega tečaja postavljajo nepotrebne ovire za razvoj mednarodne trgovine in večje investicijske dinamike na področju Evrope (Wyplosz, 2001, str. 195).

Vključitev Slovenije v EMU prinaša številne prednosti in tudi številne slabosti. Od razmerja med stroški in koristi je odvisno, kdaj se država odloči, da bo vstopila v EMU. Kopenhagenski kriteriji za članstvo v EU opredeljujejo, da morajo države, ki se potegujejo za vstop v EU, pristati na cilje ekonomske, monetarne in politične unije. Slovenija se ne bo mogla izogniti članstvu EMU, tudi če bi menili, da bo le-to prineslo več stroškov kot koristi, nimamo možnosti, da bi se izognili prevzemu evra.

Prednosti in slabosti, ki jih bo prinesla uvedba evra, lahko razdelimo na dva dela, in sicer lahko gledamo, kakšne posledice bo uvedba evra povzročila celotni državi (makroekonomski pogled) in kakšne bodo posledice uvedbe evra pri podjetjih (mikroekonomski pogled). V podpoglavju 1.3.1. je predstavljen makroekonomski pogled, v naslednjih poglavjih pa so podrobneje opisani problemi, s katerimi se soočajo podjetja ob prevzemu evra.

1.3.1. Prednosti članstva

Koristi oziroma razlogi za hiter vstop Slovenije v EMU lahko razdelimo v pet skupin (Pavlič Damjan, 2003, str. 53-58):

1. ***Znižanje transakcijskih stroškov.*** Te stroške lahko razdelimo na dva dela. Prvi so stroški zamenjave valute, ki jih banke in menjalnice zaračunavajo ekonomskim subjektom. Banke in menjalnice pri zamenjavi valute zaračunajo tudi provizijo, ki dodatno povečuje stroške poslovanja. Ker je Slovenije zelo močno vezana na izvoz in uvoz v države članice EU, bodo ti stroški z uvedbo evra skorajda izničeni. Če bodo podjetja ta presežna sredstva namenila v investicije, bo to zagotovo povečalo gospodarsko rast v Sloveniji. Poleg tega nam enotna valuta močno olajša denarne transakcije med državami. Po izračunih Gospodarske zbornice Slovenije bi prihranek zaradi znižanja transakcijskih stroškov v Sloveniji znašal 0,2 % BDP.
2. ***Zavarovanje pred tveganji asimetričnih šokov in dostop do mednarodnih trgov kapitala.*** Prost dostop do trgov kapitala ima zelo pomembno vlogo pri absorpciji asimetričnih makroekonomskih šokov na domače gospodarstvo. Dostop do likvidnih mednarodnih trgov kapitala lahko skozi poslovne cikle omogoča glajenje agregatne potrošnje (ki povečuje splošno blaginjo) in na drugi strani optimizacijo investicijskih odločitev podjetniškega sektorja (na katere negativno vpliva ciklično gibanje gospodarstva). Ta vidik bo postal pomemben, ko bomo vstopili v EMU, ker za makroekonomsko stabilizacijo gospodarstva ne bo več na voljo instrumentov denarne politike. Ob večji razpršenosti naložb slovenskega premoženja realni donos ne bo odvisen le od slovenskega gospodarstva, temveč se bodo morebitni upadi donosov v Sloveniji kompenzirali z višjimi donosi v tujini, in obratno.
3. ***Povečanje mednarodne trgovine.*** Ob priključitvi k monetarni uniji se najprej poveča trgovina, nato se izboljša še dolgoročna rast zaradi večje mednarodne trgovine. V monetarni uniji se izboljša usklajenost ekonomskih politik in poveča ujemanje poslovnih ciklov med državami v uniji, s tem se tudi zmanjša potreba po finančnem pokritju trajnejših neravnovesij v plačilni bilanci. Popolna monetarna unija je zato drugačna od režima fiksnega deviznega tečaja, saj se trgovina ne poveča zaradi manjših nihanj deviznega tečaja, temveč zaradi boljšega usklajevanja ekonomskih politik.
4. ***Manjša izpostavljenost špekulativnim tokovom kapitala.*** Nevarnost špekulativnih tokov kapitala je dodatna slabost lastne valute in pride do izraza predvsem v majhnem, odprtem gospodarstvu z nekoliko nižjo razvitostjo. Spremenljivost kapitalskih tokov utegne občutno vplivati na poslovne cikle, katerih variabilnost se lahko zato poveča. Ključna dejavnika podvrženosti neugodnim učinkom spremenljivosti kapitalskih tokov sta manjša splošna razvitost finančnega sektorja in možnost prevelike kratkoročne zadolženosti v tujini. Odpoved Slovenije lastni valuti in prevzem evra bosta zmanjšala izpostavljenost neželenim nihanjem v ekonomski dejavnosti.
5. ***Učinek nižjih realnih obrestnih mer na gospodarsko rast.*** Z vstopom v EMU se bo znižalo deželno tveganje Slovenije, kar bo vplivalo na zniževanje kreditnega ratinga,

poleg tega se bomo izognili tudi zavarovalni premiji za tveganje sprememb deviznega tečaja in stroškom prekomernega nihanja nominalnega deviznega tečaja. Realne slovenske obrestne mere se bodo zaradi omenjenih učinkov znižale. Zaradi nižjih obrestnih mer se bo povečala sposobnost podjetij za odplačevanje dolgov.

Nekatere pozitivne učinke vstopa v monetarno unijo lahko pričakujemo že takoj na začetku, vendar bo večina pozitivnih učinkov vidna šele na dolgi rok. Predvsem z vidika gospodarskega razvoja je pomembno, da je zagotovljeno stabilno makroekonomsko okolje, ki omogoča lažje planiranje. Toda če posamezni gospodarski subjekti ne bodo pripravljeni na prevzem evra, bo to povzročilo številne stroške in nepopravljivo poslovno škodo.

1.3.2. Slabosti vstopa v EMU

Z vključitvijo Slovenije v EMU se bomo dokončno odpovedali monetarni suverenosti in prepustili vodenje monetarne politike ECB, ki pri svojem odločanju upošteva gospodarsko dogajanje v celotni uniji in ne le v eni državi. V preteklosti je Slovenija uporabljala instrumente monetarne politike za uravnavanje gospodarskih aktivnosti. Z vstopom v denarno unijo se lahko poveča variabilnost poslovnih ciklov, kar kljub nespremenjeni povprečni gospodarski rasti slabo vpliva na družbeno blaginjo. Kljub številnim koristim, ki jih bo Slovenija imela od vstopa v EMU, bomo imeli tudi nekatere stroške oziroma se bomo morali odpovedati nekaterim prihodkom.

1. ***Izguba monopolnega dobička tiskanja denarja.*** Država s samostojno valuto ima monopolni dobiček tiskanja denarja oziroma t. i. seigniorage. Ta dobiček se lahko prenaša v proračun. Z drugimi besedami lahko seigniorage razložimo kot poseben davek, ki ga plačujejo državi vsi uporabniki denarja. Banka Slovenije ga zadržuje v obliki kapitalskih rezerv, ki so namenjene kritju stroškov intervencij na deviznem trgu in s katerimi se usmerja nominalni devizni tečaj.
2. ***Potencialno povečana variabilnost makroekonomskih agregatov.*** Potencialna povečana variabilnost se kaže predvsem v tem, da država izgubi možnost upravljanja monetarne politike in s tem ima manj manevrskega prostora za kreiranje lastne gospodarske aktivnosti. Tako državi kot orodje vplivanja na razvoj gospodarstva ostane le še fiskalna politika.

Če povzamemo navedene koristi in slabosti, lahko pričakujem neto koristi od slovenske vključitve EMU, zato je smotno, da se Slovenija čim prej vključi v EMU. S tega vidika je na zahtevo po izpolnitvi maastrichtskih kriterijev treba gledati naklonjeno, ker nam ponuja možnost, da si zagotovimo makroekonomsko stabilnost, ki ugodno vpliva na razvoj gospodarstva (Pavlič Damjan, 2003, str. 58–63).

1.4. PRAVNI OKVIR ZA UVEDBO EVRA

V sodobnem svetu je eden izmed temeljev države tudi učinkovito delovanje pravnega sistema. Za izvirni pravni vir države navadno štejemo ustavo kot hierarhično najvišji pravni akt v državi. Tudi delovanje EU ureja pravni red, ki ga sestavlja zbirka pravnih predpisov in sodnih praks, ki jih morajo članice EU upoštevati. Pravni red temelji na ustanovitvenih pogodbah, o katerih so se dogovorile in ki so jih ratificirale vse države članice. Na ustanovitvene pogodbe bi tako lahko v grobem gledali kot, da so enakovredne nacionalnim ustavam. Ustanovitvene pogodbe dopolnjujejo uredbe, ki so splošno veljavne in se v državah članicah uporabljajo neposredno. Uporabljajo se še direktive, ki države članice zavezujejo k opredeljenemu cilju, toda ne določajo zakonodajnih sredstev za njihovo uresničitev. Odločbe so v celoti zavezujoče za vse, na katere se nanašajo. Poznamo pa tudi sodno prakso Sodišča evropske skupnosti. EU izdaja tudi priporočila in mnenja, ki niso zavezujoča in so zgolj smernice za delovanje države (Grilc, 2002, str. 27–29).

Z vidika slovenskega prevzema evra so pomembne predvsem tri uredbe Sveta EU, in sicer:

- ⇒ Uredba Sveta (ES) št. 1103/97 z dne 17. junij 1997 o nekateri določbah v zvezi z uvajanjem evra;
- ⇒ Uredba Sveta (ES) št. 974/98 z dne 3. maj 1998 o uvedbi evra;
- ⇒ Uredba Sveta (ES) št. 2866/98 z dne 31. december 1998.

Uredbi št. 1103/97 in 974/98 sta bili spremenjeni z Uredbo Sveta (ES) št. 2596/2000 27. novembra 2000. Formalni akt, s katerim bo evro kot nova denarna valuta uveden v Sloveniji, bo sprejel Svet EU skladno s 122. členom Pogodbe o ES. Ta odločba bo določila dan, ko bo evro uveden kot denarna enota Republike Slovenije. S to odločbo bo prav tako določeno trajno menjalno razmerje med evrom in tolarjem.

Ker se objavljene uredbe EU v državah članic uporabljajo neposredno, se jih z nacionalno zakonodajo ne sme spreminjati, vendar se lahko dodatno opredelijo določena področja, ki niso opredeljena v uredbi. V Sloveniji je trenutno v pripravi zakon o uvedbi evra, ki bo dodatno opredelil nekatera vprašanja glede uvedbe evra. Za pravne in fizične osebe je tako pomembno, da so seznanjene s pravnimi viri EU, ki urejajo evro, kakor tudi z določbami slovenskega zakona. Zakonodajalci želijo z zakonom o uvedbi evra v pretežni meri urediti postopke zamenjave tolarja za evro, obdobje dvojnega obtoka in jemanje tolarjev iz obtoka.

1.4.1. Uredba Sveta (ES) št. 1103/97

17. junija 1999 je Svet EU sprejel uredbo, ki opredeljuje uvedbo evra. Uredba je bila sprejeta zato, ker je Evropski svet na zasedanju v Madridu 15. in 16. decembra 1995 potrdil, da se tretja faza ekonomske in monetarne unije začne 1. januarja 1999. Na zasedanju v Madridu so tudi določili, da se za evropsko valutno enoto uporablja beseda evro in ne ECU, ki je generično ime. Uredba predpisuje tudi menjalno razmerje med ECU in evrom. Določili so, da se vsako sklicevanje v pravnih dokumentih na ECU zamenja s sklicevanjem na evro po tečaju en evro

proti enemu ECU. Prav tako uvedba evra ne vpliva na spremembo pogojev iz pravnih instrumentov in ne odvezuje od obveznosti iz njih. Ta uredba tudi ne opravičuje neizpolnjevanja pogodbenih obveznosti med strankama oziroma možnosti, da se le-te enostransko spremenijo (Uredba (ES) št. 1103/97, 1997).

Menjalni tečaji držav članic so določeni za en evro. Določeni so kot šestmestno število z značilnimi mesti. Menjalni tečaji se pri preračunavanju ne zaokrožujejo in ne krajšajo za eno ali več mest. Uredba tudi prepoveduje uporabo inverznih menjalnih tečajev. Postopek preračunavanja iz ene nacionalne valute v drugo je opredeljen tako, da se morajo najprej izračunati denarni zneski v enotah evra, šele na to se lahko preračuna v drugo valuto. Pri zaokroževanju pri preračunavanju se mora zaokrožiti na najmanj tri decimalna mesta. Končni rezultat preračuna se zaokroži na najbližjo nacionalno podenoto. Prav tako ni dovoljena nobena druga metoda preračunavanja, razen če ta pripelje do istih rezultatov (Uredba (ES) št. 1103/97, 1997).

Uredba Sveta (ES) št. 2866/98 31. decembra 1998 je določila naslednja menjalna razmerja med nacionalnimi valutami in evrom.

1 euro =	40,3399	belgijski frank
	1,95583	nemška marka
	166,386	španska pezeta
	6,55957	francoski frank
	0,787564	irski funt
	1936,27	italijanska lira
	40,3399	luksemburški frank
	2,20371	nizozemski gulden
	13,7603	avstrijski šiling
	200,482	portugalski eskudo
	5,94573	finska marka

Primer 1: Preračunavanje iz ene nacionalne valute v drugo valuto

1.1. Pogodbeni stranki imata sklenjeno dobavno pogodbo, katere vrednost znaša 100.000 nemških mark. Ena pogodbeni stranka je iz Nemčije, druga je iz Avstrije. Avstrijsko podjetje želi plačati pogodbeno obveznost v šilingih in nemško podjetje se s tem strinja. Po Uredbi Sveta (ES) št. 1103/97 se preračun opravi na naslednji način:

$$100.000 \text{ DEM} / (1,95583 \text{ DEM/€}) = 51.129,188 \text{ €}$$
$$51.129,188 \text{ €} * 13,7603 \text{ (AST/€)} = 703.552,966 \text{ AST}$$

Pogodbena stranka mora plačati 703.552,97 AST.

1.4.2. Uredba Sveta (ES) št. 974/98

Ta uredba opredeljuje kot sodelujoče države članice naslednje države: Belgija, Nemčija, Španija, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Avstrija, Portugalska in Finska. Uredba ureja prehodno obdobje za pripravo neoviranega prehoda na evro.

S 1. januarjem 1999 je bilo v državah članicah EMU uvedeno prehodno obdobje, ki je trajalo do 31. decembra 2001, ko so uvedli evro kot papirno valuto. Uredba daje možnost, da pogodbene stranke v pogodbah uporabljajo evro ali nacionalno valuto, kar pomeni, da se ekonomski subjekti v prehodnem obdobju svobodno odločajo o uporabi evra. Imajo možnost uporabljati evro, vendar ga niso dolžni (Uredba (ES) št. 974/98, 1998).

2. UVEDBA EVRA V TRGOVSKIH PODJETJIH

V Sloveniji ureja delovanje trgovinske dejavnosti Zakon o trgovini, ki v 1. členu pravi, da trgovina obsega nakupovanje blaga zaradi nadaljnje prodaje in opravljanja trgovinskih storitev na domačem trgu in s tujino (Zakon o trgovini, 1993).

Glavna naloga trgovskih podjetij je posredovanje proizvodov med proizvajalci in porabniki. Šele ko trgovska podjetja identificirajo potrebe in želje potrošnikov ter možnosti prodaje, lahko oblikujejo ustrezno nabavno, prodajno in skladiščno poslovanje. Preko prodajne mreže trgovsko podjetje ustvarja s prodajo blaga prihodek in dobiček, kar je mogoče le z ustrezno nabavo in skladiščenjem blaga (Potočnik, 2000, str. 26–27).

Trgovinska dejavnost se lahko opravlja kot (Zakon o trgovini, 1993):

- ⇒ trgovina na debelo,
- ⇒ trgovina na drobno,
- ⇒ trgovinske storitve.

V Zakonu o trgovini je trgovina definirana kot vsako nakupovanje blaga zaradi nadaljnje prodaje trgovcem, predelovalcem in velikimi potrošnikom doma in v tujini, ne glede na to, ali je blago prodano v nespremenjenem stanju ali po obdelavi, predelavi oziroma dodelavi s spremenjenim stanjem. Trgovina na drobno je nakupovanje blaga in njegova nadaljnja prodaja končnim potrošnikom (Zakon o trgovini, 1993).

Trgovska podjetja so le ena izmed podjetij, kjer bo uvedba evra zelo močno vplivala na njihovo dosedanje poslovanje. Uvedba evra bo različno vplivala na trgovska podjetja. Trgovska podjetja, ki prodajajo končnim potrošnikom, bodo morala upoštevati Zakon o dvojnem označevanju cen. To ne bo potrebno za trgovska podjetja, ki prodajajo na debelo. Pomemben vidik predstavlja tudi način plačevanja, saj v trgovinah na drobno kupujejo predvsem končni potrošniki, ki plačujejo tako z gotovino kot tudi s plačilnimi karticami, medtem ko se v trgovinah na debelo skorajda ne uporablja plačevanje s gotovino. V grobem bi tako lahko rekli, da se bodo trgovska podjetja na

debelo ob uvedbi evra obnašala enako kot proizvodna podjetja, medtem ko bodo morala trgovska podjetja, ki prodajajo končnim potrošnikom, upoštevati še številne druge zakonske zahteve glede dvojnega označevanja cen kot tudi uvedbe evra. Da bo trgovsko podjetje lahko poslovalo v obdobju dvojnega obtoka gotovine in tudi po tem, ko bomo prevzeli evro, bo treba narediti veliko sprememb v poslovanju. Nekatere spremembe bodo v slovenskih podjetjih novost, druge bodo zahtevale le določene popravke v dosednji poslovni praksi, nekatere pa bodo vplivale zgolj na poslovanje v obdobju dvojnega označevanja cen ali v obdobju dvojnega obtoka gotovine.

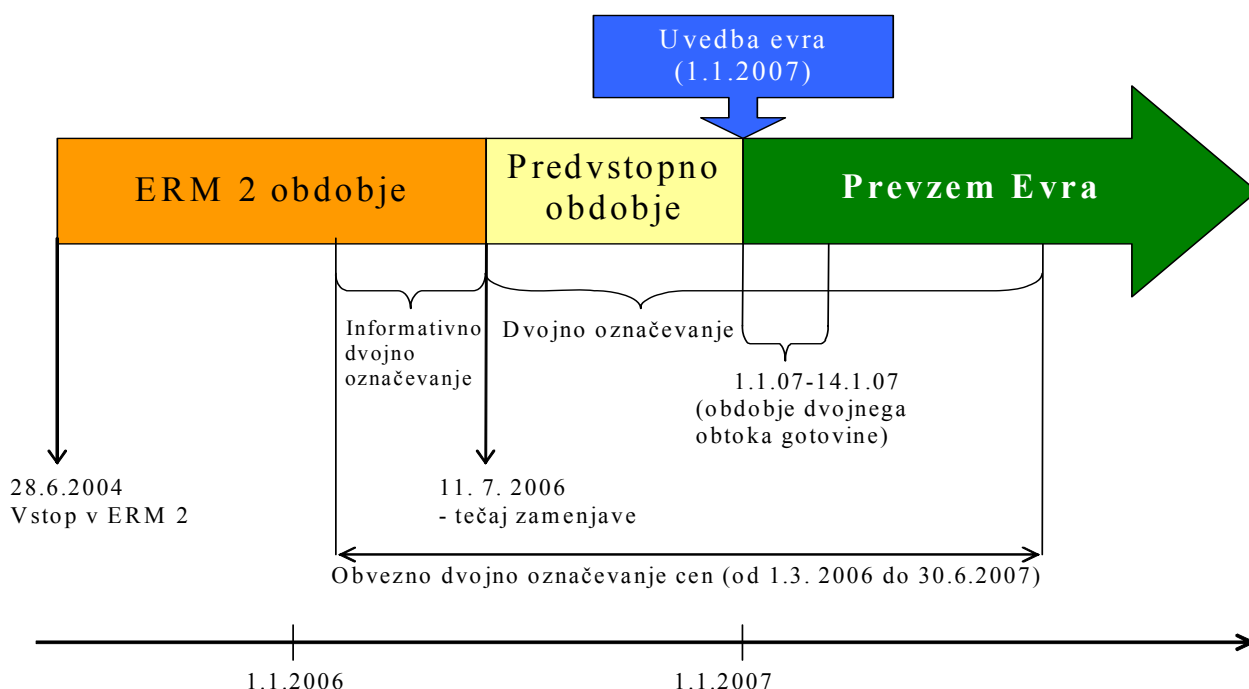
Prav poseben vidik pri uvedbi evra je tudi odnos trgovskih podjetij do kupcev. Trgovci se bodo morali posebej potruditi, da bodo kupcem na čim bolj prijazen način predstavili uvedbo evra. V trgovskih podjetjih bo tako uvedba svojevrsten in edinstven projekt, na katerega se morajo dobro pripraviti. Nekatere spremembe v poslovanju bodo vidne ljudem izven podjetja, nekatere bodo vplivale le na notranje delovanje podjetja. Gospodarska zbornica Slovenije in tudi Evropska komisija trgovskim podjetjem priporočata, da se projekta uvedbe evra lotijo zelo strukturirano in natančno.

2.1. DVOJNO OZNAČEVANJE CEN V TOLARJIH IN EVRIH

Kot je že bilo navedeno v diplomskem delu, je 12 držav članic EMU že leta 2002 prevzelo evro kot nacionalno valuto. Slovenija se trenutno nahaja v popolnoma drugačni situaciji, kot so bile države, ki so že prevzele evro. Veliko državljanov članic EMU se je bala 1. januarja 2002, saj so uvedli novo valuto, ki prej ni obstajala. Prisoten je bil strah in nezaupanje v novo valuto. Slovenci sedaj evro že dodobra poznamo in tudi verjamemo, da je trdna valuta. Pri uvedbi evra imajo posamezne države dokaj proste roke, kako ga bodo uvedle. Večina držav je zakonsko uredila določena vprašanja glede prevzema nove valute (The euro changeover: retailer's contribution, 2002, str. 5).

V procesu prevzema evra so nekatere države uvedle dvojno označevanje cen, ki naj bi pripomoglo k boljši ozaveščenosti potrošnikov z novo valuto in preprečilo morebiten dvig cen ob prevzemu nove valute. Tudi v Sloveniji smo sprejeli zakon o dvojnem označevanju cen. Le-ta ureja obveznosti dvojnega in informativnega dvojnega označevanja cen blaga in storitev, ki jih podjetja ponujajo potrošnikom v času uvajanja evra kot zakonitega plačilnega sredstva. Zakon nalaga dolžnost podjetjem dvojno označevati cene blaga in storitev v informativne namene. Poudarek zakona je seznanjanje potrošnikov s tujo valuto in hkrati privajanje na lažji prevzem evra.

Slika 3: Časovni diagram trajanja dvojnega označevanja cen

Slovenski zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih je razdeljen na dve področji, in sicer na področje, ki ureja obveznost informativnega dvojnega označevanja cen, ki se je začelo 1. marca 2006, ter na področje, ki ureja obveznost dvojnega označevanja cen ter se začne na dan določitve nepreklicnega tečaja zamenjave in konča šest mesecev po uvedbi evra. V prvem obdobju se za preračunavanje cen uporablja centralni paritetni tečaj, v drugem pa tečaj zamenjav, ki ga določi Svet EU (Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih, 2005).

Poudariti je treba, da so države, ki so že uvedle evro, imele dokončen fiksni devizni tečaj, ko je bilo obvezno dvojno označevanje cen zakonsko predpisano. V Sloveniji smo z dvojnem označevanjem cen začeli že 1. marca 2006 in tedaj je bila Slovenija še vedno v mehanizmu deviznih tečajev ERM 2, tako da se še ni vedelo, kakšen bo devizni tečaj, po katerem bomo menjali slovenske tolare za evre ob prehodu na novo valuto.

V Sloveniji bodo med informativnim dvojnem označevanjem cen le-te označene v evrih po centralni pariteti, ki je določena na višini 239,640 tolarja za 1 evro. Devizni tečaj lahko niha okoli te centralne paritete, tako da ni nujno, da bo centralni paritetni tečaj tisti, ki bo veljal ob zamenjavi tolarjev za evre. Tak način dvojnega označevanja prinaša vsaj dve tveganji, ki sta pomembni za kupce in tudi trgovska podjetja. Če se bo spremenila centralna pariteta, se bo izgubila informacijska vrednost za kupca, ki so jo zakonodajalci želeli doseči. Sprememba centralne paritete bi povzročila tudi dodatne stroške, saj bi bilo treba ponovno napraviti ustrezne prilagoditve dvojnega označevanja cen (Analiza stroškov podjetij ob uvedbi dvojnega označevanja cen in pri prevzemu evra, 2005, str. 40–41).

Pomembno je tudi dejstvo, da imajo nerezidenti možnost plačevanja v trgovinah tudi v evrih. Trgovska podjetja tem kupcem zaračunavajo izdelke, cene katerih preračunajo v evre po

menjalnem tečaju. Problem bo nastal, če bo podjetje še vedno zaračunavalo po menjalniškem tečaju, ne pa po centralnem paritetnem tečaju (kar ni v nasprotju z zakonom o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih). Tako bo na računu cena označena v evrih po centralnem paritetnem tečaju, toda nerezident bo moral plačati po menjalniškem tečaju, ki bo drugačen, kot je centralni paritetni tečaj. To bo povzročilo dodatno zmedo v trgovinah, ki imajo velik odstotek plačil v evrih. Če se podjetje odloči, da bo v znak večje transparentnosti zaračunavalo nerezidentom po centralnem paritetnem tečaju, bo lahko v primeru, da, če je menjalniški tečaj izrazito višji ali nižji kot centralni paritetni, prodajalo nerezidentom po višji oziroma nižji ceni.

Primer 2: Zaračunavanja nerezidentom

2.1. Trgovsko podjetje na meji med Slovenijo in Italijo ocenjuje, da bo v obdobju dvojnega označevanja cen v letu 2006 prodalo za 500 milijonov SIT blaga fizičnim osebam, ki so nerezidenti, v evrih. Podjetje se odloča, ali bo blago zaračunavalo po centralnem paritetnem (1 € = 239,64 SIT) ali po menjalniškem tečaju, ki vključuje tudi stroške konverzije valute (npr. 1 € = 235,64 SIT).

a) Podjetje bi zaračunavalo po menjalniškem tečaju:

$$500.000.000,00 \text{ SIT} / (235,64 \text{ SIT/€}) = 2.121.880,84 \text{ €}$$

b) Podjetje bi zaračunavalo po centralnem paritetnem tečaju:

$$500.000.000,00 \text{ SIT} / (239,64 \text{ SIT/€}) = 2.086.463,03 \text{ €}$$

Če podjetje zaračunava po centralnem paritetnem tečaju, zasluži za 35.417,81 € manj kot, če bi zaračunavalo po menjalniškem. Postavlja se vprašanje, ali je podjetje pripravljeno v znak večje transparentnosti poslovanja izgubiti del prihodkov. Pomemben dejavnik predstavlja tudi strošek provizije, ki si jo banke oziroma menjalnice zaračunavajo za zamenjavo tuje valute pri trgovskih podjetjih.

Poseben problem predstavlja tudi čas dvojnega označevanja cen, saj v zakonu o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih piše, da se bo moralo dvojno označevati cene do vključno šestega meseca po uvedbi evra. To pomeni, da bodo morali trgovci dvojno označevati vsaj 16 mesecev. V Avstriji, kjer je bilo dvojno označevanje cen tudi obvezno, so ob prevzemu evra dvojno označevali le pet mesecev. Tako dolgo obdobje dvojnega označevanja cen bo pripomoglo k rahlo višjim stroškom, toda veliko število različnih cen na enem mestu bo povzročilo večjo zmedo med kupci.

Velika večina evropskih držav ni uvedla dvojnega označevanja cen v evrih in domači valuti kot zakonsko obvezo. Zakonsko je bilo to vprašanje urejeno samo v Avstriji, Portugalskem in Grčiji. Ostale države EMU so dvojno označevanje cen uvedle z dogovori na ravni gospodarskih zbornic oziroma z medpanožnimi dogovori. V Tabeli 1 (na strani 18) je predstavljeno, kako so

posamezne države uredile problem dvojnega označevanja cen. Kljub temu da v večini držav dvojno označevanje cen ni bilo zakonsko obvezno, je večina trgovcev dvojno označevala cene.

Tabela 1: Dvojno označevanje cen v državah EMU

Država	Zakonska osnova	Ocena o številu trgovcev, ki dvojno označujejo
Avstrija	Od 1. oktobra 2001 je bilo zakonsko obvezno dvojno označevanje cen in je trajalo do 31. marca 2002.	Januarja 2000 je 42 % trgovskih podjetij že dvojno označevalo cene.
Belgija	Dogovor na državni ravni o dvojnem označevanju cen z dne 1. julij 2001.	Aprila 2000 je 84 % velikih in 30 % malih trgovcev dvojno označevalo cene.
Finska	Ni zakonske osnove ali dogovorov.	Do poletja 2000 je 50 % trgovcev dvojno označevalo cene.
Francija	Dvojno označevanje cen ni obvezno.	Do leta 2001 je 78,5 % velikih in 56 % malih trgovin imelo cene dvojno označene .
Nemčija	Dogovor na državni ravni o dvojnem označevanju cen z dne 1. julij 2001.	Decembra 2000 je približno 40 % trgovcev dvojno označevalo cene.
Grčija	Dvojno označevanje cen je bilo zakonsko obvezno od prve četrtine leta 2001.	N.p.
Irska	Dogovor na državni ravni o dvojnem označevanju cen z dne 1. oktober 2001.	N.p.
Italija	Dogovor na državni ravni o dvojnem označevanju cen.	N.p.
Luksemburg	Dogovor na državni ravni o dvojnem označevanju cen.	Junija 1999 je 81 % trgovcev dvojno označevalo cene.
Nizozemska	Dogovor na državni ravni o dvojnem označevanju cen z dne 1. julij 2001.	Do konca leta 1999 je 30 % trgovcev dvojno označevalo cene.
Portugalska	Dvojno označevanje cen je bilo zakonsko obvezno.	Julija 1999 je 35 % trgovcev dvojno označevalo cene.
Španija	Dogovor na državni ravni o dvojnem označevanju cen.	Aprila 2000 je 46 % trgovcev dvojno označevalo cene.

Vir: Survey on the State of Implementation of the European Agreement Signed between Consumers and Professional Associations in Respect to the Transition to the Euro, 2002, str. 172–222.

2.1.1. Oblikovanje in označevanje cen

V očeh kupcev bo sprememba valute zelo pomembna z vidika oblikovanja cen. Številni kupci se bojijo, da bodo pri preračunavanju cen trgovci povišali cene. V Sloveniji smo sprejeli zakon o

dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih, po katerem bodo morali trgovci cene izdelkov označevati v tolarjih in evrih, da se bodo kupci lahko privadili na novo valuto.

Trgovska podjetja morajo prodajne cene za blago in storitve, ki jih ponujajo potrošnikom, označevati v obdobju informativnega dvojnega in dvojnega označevanja cen v obeh valutah. Trgovcem ni treba označevati cen v obeh valutah v naslednjih primerih (Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih, 2005):

- ⇒ cene za enoto izdelka (kilogram, liter, meter, kvadratni meter, kubični meter, kos ali drugačno posamično enoto), ampak se v obeh valutah označi samo prodajna cena;
- ⇒ zneskov na izpiskih tehtnic (potrošne enote s spremenljivo vsebino), ampak se prodajna cena lahko navede samo v vodilni valuti;
- ⇒ zneskov na digitalnih prikazovalnikih cen (npr. totemi), ampak se prodajna cena lahko navede samo v vodilni valuti;
- ⇒ poštna znamka ali druge vrste oznak o ceni poštnine, ampak se prodajna cena lahko navede samo v vodilni valuti.

Trgovci v nekaterih primerih niso dolžni dvojno označevati cene v obeh valutah, saj bi to predstavljalo prevelike tehnične zahteve. Te izjeme so (Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih, 2005):

1. avtomati na bencinskih črpalkah za točenje goriva; v neposredni bližini avtomata mora biti navedena cena za en liter goriva v obeh valutah in menjalni tečaj, navedena cena za liter goriva mora imeti tri decimalna mesta;
2. katalogi; podjetja lahko v katalogu navedejo le cene v tolarjih na datum izida kataloga, vendar morajo dodati menjalni tečaj in cenik z navedbo vseh cen iz kataloga v obeh valutah;
3. na oddelkih mesnice, ribarnice, delikatese in kruha je treba na vidnem mestu objaviti cenik za vse blago v obeh valutah;
4. prodajni avtomati za blago in storitve; prodajni avtomati morajo imeti na vidnem mestu nameščen menjalni tečaj in cenik z vsemi cenami za blago;
5. prodaja knjig in drugih založniških izdelkov; pri prodaji knjig in drugih založniških izdelkov mora biti na vidnem mestu označen menjalni tečaj in obračunska tabela, na kateri so navedeni zneski najmanj tridesetih najbolj tipičnih cen knjig;
6. pri igrah na srečo; podjetja, ki sprejemajo vplačila za igre na srečo ali opravljajo druge storitve v zvezi s katerokoli igro na srečo, morajo imeti na prodajnih mestih in na avtomatih z igrami na srečo na vidnem mestu menjalni tečaj in cenik v obeh valutah;
7. mala podjetja in obrtniki; ki opravljajo trgovinsko dejavnost in zaposlujejo največ deset oseb, lahko v prodajalni, v kateri je istočasno največ pet zaposlenih, obvezno navajanje dveh valut izvajajo z uporabo cenikov ali obračunskih tabel;
8. kmeti; ki neposredno prodajajo svoje blago končnemu potrošniku.

Slika 4: Primer navedbe cen v dveh valutah:

KOŠČEK TORTE 100 g			
1 kg 2.000,00 SIT	AKCIJA	56321554486	
	200,00 SIT	0,83 €	

Vir: Gleissner, 2001, str. 13.

2.2. SLOVENSKI PREDLOG ZAKONA O UVEDBI EVRA

Slovenski zakon o uvedbi evra bo dodatno opredelil nekatera področja, ki ne pokrivajo uredbe EU. Trenutno obstaja šele predlog zakona o uvedbi evra z dne 20. februarja 2006, ki je še v fazi priprave in naj bi bil sprejet v začetku poletja 2006.

Slovenski zakon predvideva, da bo **obdobje dvojnega obtoka denarja**, to je obdobje, ko bo mogoče plačevati račune v tolarjih in evrih, trajalo 14 dni po uvedbi evra, in sicer se bo začelo ob 0:00 na dan uvedbe evra in končalo ob 24:00 štirinajstega dne po dnevu uvedbe evra. V obdobju dvojnega obtoka bodo državni organi, pravne osebe in fizične osebe, ki opravljajo dejavnost, razliko med vrednostjo zaračunane storitve, proizvoda ali blaga vračali le v bankovcih in kovancih, ki se glasijo na evre. V državah, ki so že uvedle evro, je bilo obdobje dvojnega obtoka denarja dolgo vsaj en mesec in ne daljše od dveh mesecev. Krajše obdobje dvojnega obtoka ima svoje prednosti, saj bo tolarška gotovina hitreje izginila iz obtoka in bodo podjetja zelo kmalu začela poslovati le z evrsko gotovino. Predvsem se pri kratkem obdobju dvojnega obtoka gotovine lahko pojavi problem prevelike potrebe po evrski gotovini. Za trgovska podjetja, ki veliko poslujejo z gotovino, bo zelo pomembno, da bodo čim hitreje in v čim večjem obsegu odvajala tolarško gotovino poslovnim bankam in od njih prejemale evrsko gotovino.

Banka Slovenija lahko s podzakonskimi akti predpiše postopke in način zamenjave gotovine, kjer določi zlasti pogoje prevoza, pakiranja, hranjenja, varovanja, zavarovanja in statističnega spremljanja postopka zamenjave gotovine. Poslovne banke in hranilnice bodo morale v 60 dneh od uvedbe evra brezplačno menjati po tečaju zamenjave bankovcev in kovancev, ki se glasijo na tolar, v bankovce in kovance, ki se glasijo na evro. Kasneje bo mogoče menjati tolarško gotovino le še v Banki Slovenije, in sicer 10 let po uvedbi evra oziroma do 31. 12. 2016 (Predlog zakona o uvedbi evra, 2006).

Medtem ko se za zamenjavo gotovine predvideva dvojni obtok gotovine, je s plačilnim prometom popolnoma drugače. 1. januarja 2007 se bo v plačilnem prometu poslovalo le še v evrih, to pomeni, da se morajo popolnoma vsi zneski glasiti na evre. Pri zneskih v pravnih aktih se upošteva, da se tolarški zneski, navedeni v predpisih, sodnih in upravnih aktih, vrednostnih papirjih, pogodbah, pravnih aktih in plačilnih instrumentih, preračunajo po tečaju zamenjave. Zakon tudi daje možnost, da se lahko stranke sporazumno dogovorijo drugače. Z dnem uvedbe evra se bo tudi nadomestila medbančna referenčna obrestna mera Združenja bank Slovenije SITIBOR z evropsko medbančno referenčno obrestno mero EURIBOR ustrezne ročnosti (Predlog zakona o uvedbi evra, 2006).

Z dnem uvedbe evra se bodo dolžniški vrednostni papirji, denominirani v tolarjih, izdani kot nematerializirani vrednostni papirji po slovenski zakonodaji, redenominirali v evre po **tečaju zamenjave**.⁸ Zneski se morajo zaokrožiti na dve decimalki na najbližji cent (rezultat na polovici centa se pri tretji decimalki zaokrožuje navzgor). Če se izdajatelj dolžniškega vrednostnega papirja ne odloči za drugo metodo redenominacije, se za redenominacijo uporabi **metoda od spodaj navzgor**.⁹ Način redenominacije vrednostnih papirjev državnega proračuna je določen z uporabo metode od spodaj navzgor, odločitev o načinu redenominacije ostalih izdajateljev vrednostnih papirjev pa je dokaj svobodna. Po mojem prepričanju je takšna ureditev lahko problematična, saj bo prihajalo do razlik zaradi zaokroževanja. Za dokaz navajam naslednji primer:

Primer 3: Redenominacije od spodaj navzgor

3.1. Podjetje XYZ je izdalo 30.000.000 obveznic po apoenski vrednosti 1.000,00 SIT. Vrednost izdaje tako znaša 30 mrd SIT. Pri preračunu je uporabljena redenominacija od spodaj navzgor.

Pri redenominaciji je osnova za izračun apoen in tako pridemo do naslednjega rezultata:

$$1.000,00 \text{ SIT} / (239,64 \text{ SIT}/\text{€}) = 4,17 \text{ €}$$

$$4,17 \text{ €} * 30.000.000 = 125.100.000,00 \text{ €}$$

$$30 \text{ mrd SIT} / (239,64 \text{ SIT}/\text{€}) = 125.187.781,67\text{€}$$

$$125.187.781,67 \text{ €} - 125.100.000,00 \text{ €} = 87.781,67 \text{ €}$$

Kot vidimo iz prikazanega primera, znaša pozitivna razlika 87.781,67 € (gledano z zornega kota izdajatelja vrednostnega papirja).

3.2. Podjetje ZYX je izdalo 15.000.000 obveznic po apoenski vrednosti 2.000,00 SIT. Vrednost izdaje tako znaša 30 mrd SIT. Pri preračunu je uporabljena redenominacija od spodaj navzgor.

$$2.000,00 \text{ SIT} / (239,64 \text{ SIT}/\text{€}) = 8,35 \text{ €}$$

$$8,35 \text{ €} * 15.000.000 = 125.250.000,00 \text{ €}$$

$$30 \text{ mrd SIT} / (239,64 \text{ SIT}/\text{€}) = 125.187.781,67 \text{ €}$$

$$125.250.000,00 \text{ €} - 125.187.781,67 \text{ €} = 62.218,33 \text{ €}$$

Kot vidimo iz prikazanega primera, znaša negativna razlika 62.218,33 € (gledano z zornega kota izdajatelja vrednostnega papirja). Tako podjetje bi se zagotovo odločilo za drugačen način zaokroževanja.

⁸ Tečaj zamenjave je nepreklicno in trajno menjalno razmerje med tolarjem in evrom, ki ga določi Svet EU.

⁹ Redenominira se vrednost enega apoena dolžniškega vrednostnega papirja.

Podjetja, ki so izdala vrednostne papirje, imajo tako priložnost, da izberejo najboljšo možnost, ki jo ponuja predlog zakona, medtem ko bi večji lastnik dolžniških papirjev izgubil del vrednosti vloženih sredstev, saj nimajo možnost, da bi vplivali na izbiro načina redenominacije. Z vidika večje transparentnosti izvajanja zakona bi bilo smiselno uvesti enoten sistem zaokroževanja pri dolžniških vrednostnih papirjih za vse izdajatelje vrednostnih papirjev.

2.2.1. Način zaokroževanja

Ker je zaokroževanje nacionalnih valut v evre urejeno z Uredbo Sveta (ES) št. 1103/97, je treba dodatno pripraviti pravila zaokroževanja na ravni zakona oziroma podzakonskih aktov. Predlog slovenskega zakona o uvedbi evra tudi omogoča, da minister, pristojen za gospodarstvo, lahko izda navodilo, s katerim določi podrobnejša pravila zaokroževanja za posamezne skupine blaga ali storitev. Predvsem je zelo pomembno vprašanje, na kakšni ravni se bodo zaokroževali zneski. Poseben problem predstavlja tudi zaokroževanje cen, ki zahtevajo večjo mero natančnosti oziroma imajo vrednost, ki je precej nižja od osnovne enote evra.

Pravila zaokroževanja so potrebna zato, da se izognemo nepravilnostim, ki lahko nastopijo pri zaokroževanju zneskov med evrsko in tolarško valuto. S pravilnim sistemom zaokroževanja lahko zagotovimo, da so razlike pri zaokroževanju ekonomsko nepomembne. Zelo pomembno bi bilo, če bi se pravila zaokroževanja postavila v predhodnem obdobju, ko bo obstajal vzporedni obtok obeh valut. Pri zaokroževanju moramo biti pozorni, da je menjalno razmerje določeno kot en evro v razmerju s tolarjem ter vsebuje šest značilnih mest ($1 \text{ €} = 239,640 \text{ SIT}$), ki se ne smejo skrajševati oziroma zaokroževati na manj decimalnih mest. To pomeni, da ne smemo uporabljati menjalnega tečaja $1 \text{ €} = 239,6 \text{ SIT}$ ali celo $1 \text{ €} = 240 \text{ SIT}$. Prav tako se ne smejo uporabljati inverzna menjalna razmerja, kjer je menjalni tečaj določen kot enota nacionalne valute, izražena v evrih ($1 \text{ SIT} = 0,00417 \text{ €}$).

Posebne težave pri zaokroževanju evrskih zneskov in zneskov v nacionalni valuti se lahko pojavijo pri cenah, ki imajo nižjo tržno vrednost, ali pri cenah, ki zahtevajo večjo mero natančnosti. V teh primerih bi bilo zaokroževanje na najbližji cent neprimerno, saj cena ne bi odražala enako mero natančnosti kot cene v nacionalni valuti, zato bi bilo primerno uporabljati možnost zaokroževanja na več kot dve decimalni mesti. Cene, ki zahtevajo večjo mero natančnosti, so predvsem cene naftnih derivatov, plina, elektrike, mobilne in stacionarne telefonije, komunalne storitve in podobno.

Primer 4: Zaokroževanje cen telefonskih impulzov

Podjetje ABC je veliko podjetje in njegovi zaposleni za komuniciranje s poslovnimi partnerji uporabljajo stacionarne telefone. Vsak mesec po telefonu opravijo za 1.000.000 minut pogovorov. Cena minute pogovora pri operaterju stane 6,10 tolarja.

V izračunih je prikazano, kako bo način zaokroževanja vplival na višino računa telefonskih storitev.

4.1. Zaokroževanje na dve decimalni mesti:

$$6,10 \text{ SIT} / (239,640 \text{ SIT}/\text{€}) = 0,03 \text{ €}$$

$$0,03 \text{ €} * 1.000.000 \text{ minut} = 30.000 \text{ €}$$

$$6,10 \text{ SIT} * 1.000.000 \text{ minut} = 6.100.000 \text{ SIT} = 25.454,85 \text{ €}$$

Kot vidimo v primeru 4.1., znaša negativna razlika 4.545,15 € (gledano z zornega kota podjetja ABC).

4.2. Zaokroževanje na tri decimalna mesta:

$$6,10 \text{ SIT} / (239,640 \text{ SIT}/\text{€}) = 0,025 \text{ €}$$

$$0,025 \text{ €} * 1.000.000 \text{ minut} = 25.000,00 \text{ €}$$

$$6,10 \text{ SIT} * 1.000.000 \text{ minut} = 6.100.000 \text{ SIT} = 25.454,85 \text{ €}$$

Kot vidimo v primeru 4.2., znaša pozitivna razlika 454,85 € (gledano z zornega kota podjetja ABC).

4.3. Zaokroževanje na štiri decimalna mesta:

$$6,10 \text{ SIT} / (239,640 \text{ SIT}/\text{€}) = 0,0254 \text{ €}$$

$$0,0254 \text{ €} * 1.000.000 \text{ minut} = 25.400 \text{ €}$$

$$6,10 \text{ SIT} * 1.000.000 \text{ minut} = 6.100.000 \text{ SIT} = 25.454,85 \text{ €}$$

Kot vidimo v primeru 4.3., znaša pozitivna razlika 54,85 € (gledano z zornega kota podjetja ABC).

Iz primera 4.3. vidimo, da zaokroževanje na samo dve decimalni mesti ni vedno smotno za kupca oziroma prodajalca.

Nekatere evropske države so pravila zaokroževanja tudi zakonsko opredelile. V tabeli 2 predstavljam, na koliko decimalnih mest so zaokroževale posamezne države.

Tabela 2: Zaokroževanje v državah EMU

Storitev \ Država	Grčija	Španija	Portugalska
Mobilni telefon	4 decimalna mesta	4 decimalna mesta	2 decimalni mesti
Stacionarni telefon	/	4 decimalna mesta	3 decimalna mesta
Komunalna storitev	4 decimalna mesta	/	4 decimalna mesta
Elektrika	4 decimalna mesta	6 decimalnih mest	4 decimalna mesta
Naftni derivati	5 decimalnih mest	/	6 decimalnih mest

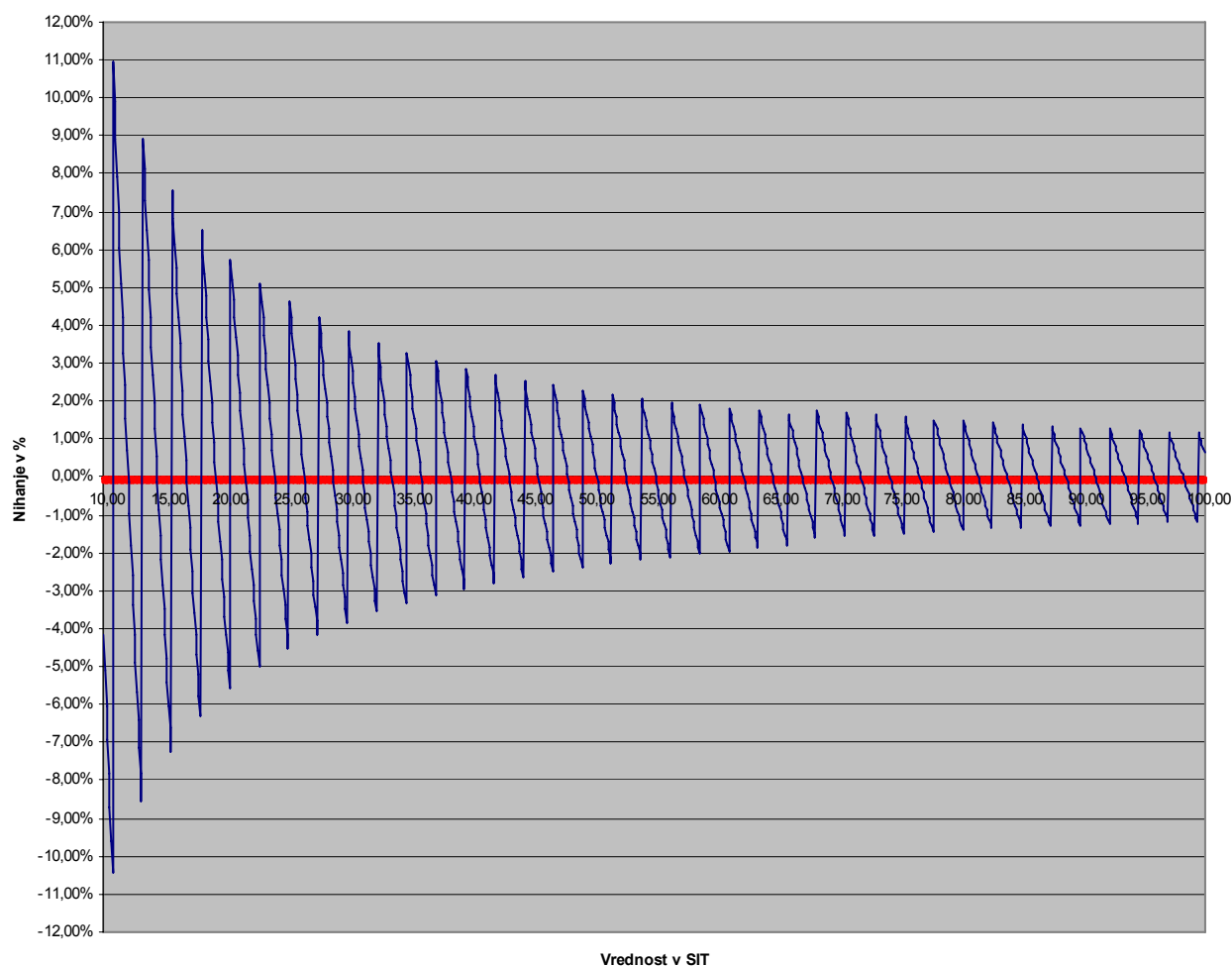
Vir: Pravila zaokroževanja, 2006.

V predlogu zakona o uvedbi evra je napisano, da se pri cenah, pri katerih se zahteva večja natančnost oziroma imajo nižjo vrednost in so občutljive za vsako najmanjšo spremembo pri

zaokroževanju (kot npr. cena električne energije, telefonskega impulza, komunalnih storitev, naftnih derivatov in podobno), zneski zaokrožijo na ne manj kot štiri decimalna mesta. Menim, da taka ureditev ni ustrezna, saj problem pri zaokroževanju lahko nastane tudi pri podjetjih, ki izdelujejo izdelke, katerih sestavni deli predstavljajo zelo majhno vrednosti (npr. žebliji, plastične vrečke, listi ...).

Napaka zaradi zaokroževanja na dve decimalni mesti, ki nastane zaradi zaokroževanja pri izdelkih z nizko ceno, lahko povzroči zelo veliko nihanje v cenah. Predvsem pri izdelkih z vrednostjo, nižjo kot 10 SIT, je nihanje cene izjemno veliko. Za lažjo predstavbo je v Sliki 5 (na str. 24) in 6 (na str. 25) predstavljeno, kakšno nihanje med tolarsko in evrsko ceno je možno pri različnih tolarskih cenah.

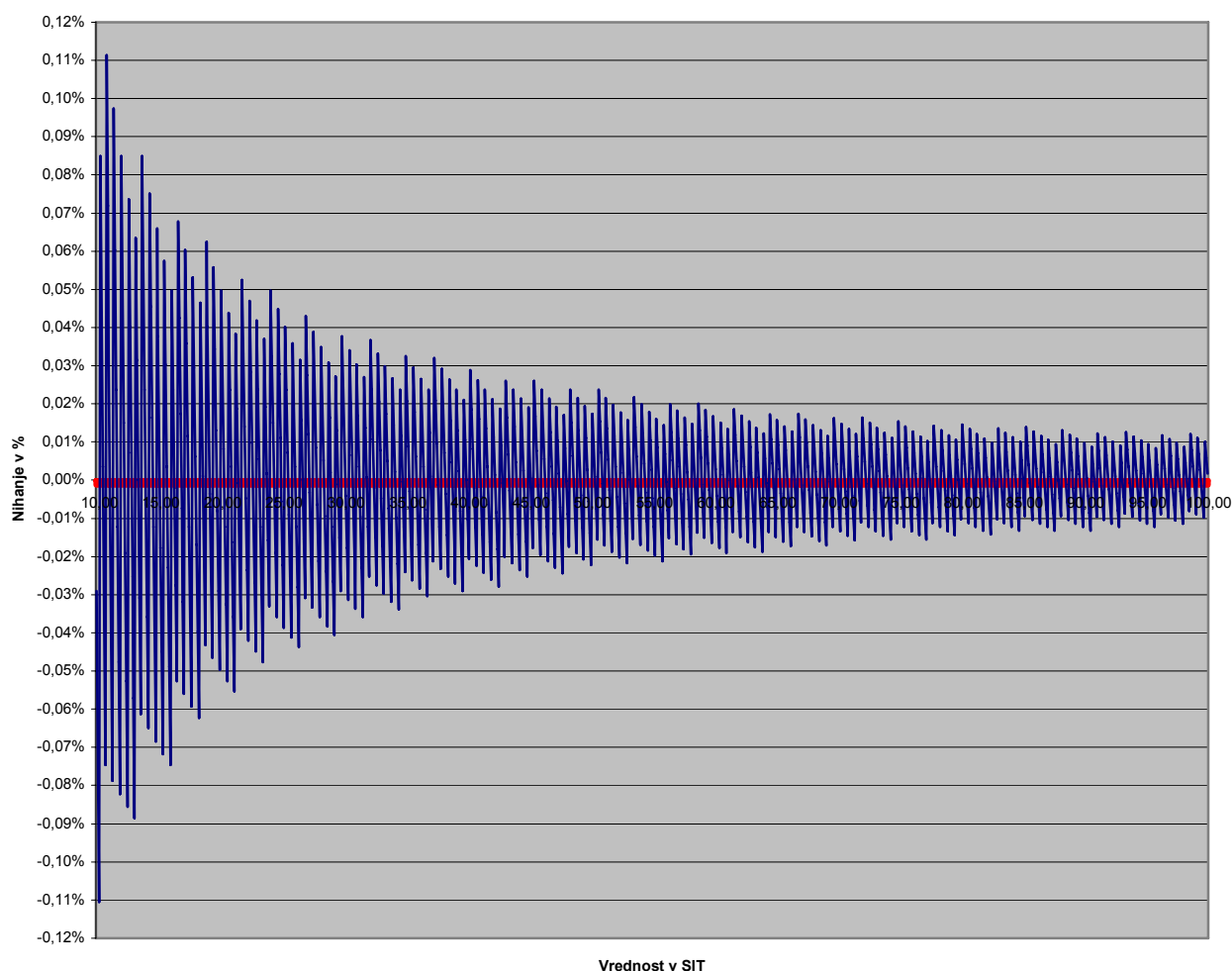
Slika 5: Nihanje cen pri zaokroževanju na dve decimalni mesti¹⁰

Nihanja zaradi zaokroževanja so pri zaokroževanju na štiri decimalna mesta veliko manjša.

¹⁰ Nihanje pri zaokroževanju na dve decimalni mesti natančno je izračunano kot preračun zneskov iz SIT v evre, in sicer: npr.: 10,90 SIT = 0,0455 € (zaokroženo = 0,05 €); 0,05 € = 11,98 SIT. Relativna razlika v tem primeru znaša 9,9 %.

Slika 6: Nihanje cen pri zaokroževanju na štiri decimalna mesta

Smotno bi bilo, če bi se v zakonu o uvedbi evra natančneje določila pravila za zaokroževanje cen izdelkov z nižjimi vrednostmi, in sicer, na koliko decimalnih mest bi se zaokroževalo. Obstoječi predlog zakona omogoča pravnim in fizičnim osebam, ki opravljajo dejavnost, da v notranjih aktih podjetja določijo metodologijo preračunavanja in zaokroževanja, ki daje večjo natančnost, vendar mora biti le-ta na ustrezen način objavljena in se ne sme enostransko spreminjati. Poleg tega tudi našteva nekatere primere, pri katerih bi se zahtevala večja mera natančnosti, in eksplicitno navaja cene naftnih derivatov. Objava načina zaokroževanja cen vsakega podjetja pripomore k večji informiranosti potrošnikov, vendar ne reši dileme natančnosti zaokroževanja cen pri izdelkih z nižjimi vrednostmi. Pri uporabi zaokroževanja na dve decimalni mesti namreč lahko pride do negativnih posledic na končni znesek plačila, ki ga bi moral nositi kupec.

Ker Uredba (ES) št. 1103/97 dopušča možnost, da se v nacionalni zakonodaji določijo natančnejša pravila, menim, da bi bilo treba opredeliti mejno ceno izdelkov oziroma storitev, pod katero je treba uporabljati večje število decimalnih mest.

2.2.2. Raven zaokroževanja cen izdelkov

Pravila zaokroževanja so že predpisana z Uredbo (ES) 1103/97, vendar niso dovolj natančna. Uredba določa zaokroževanje zneskov z vidika decimalnih mest, ampak ne določa metode zaokroževanja z vidika ravni zaokroževanja.

V zakonu o uvedbi evra bi bilo treba podrobno opredeliti enotno metodo zaokroževanja, ki bi veljala za vse pravne in fizične osebe, ki opravljajo dejavnost. S tem bi se izognili zmedi, ki bi lahko nastala zaradi dejstva, da lahko vsako podjetje samo določi, na kateri ravni bo zaokroževalo cene (končni znesek ali vmesni zneski) ob prehodu na novo valuto.

V primeru 5 je prikazan hipotetični izračun, v katerem je podrobneje predstavljena problematika uporabe različne ravni zaokroževanja zneskov. Za poenostavitev primera sem uporabil dva dobavitelja, ki prodajata podjetju W enake proizvode po identični tolarski ceni, vendar sta se ob prevzemu evra odločili uporabljati različno raven zaokroževanja zneskov.

Primer 5: Raven zaokroževanja cen

5.1. Podjetje A se je odločilo, da bo uporabilo raven zaokroževanja na končni vsoti.

Podjetje W je od podjetja A kupilo 1.000 enot elementa x in 2.000 enot elementa y. Za oba elementa se uporablja 20-odstotna davčna stopnja. Ker se je podjetje odločilo, da bo raven zaokroževanja na končni vsoti, mora podjetje W plačati **14.947,42 €**.

	Cena brez DDV (SIT)	Davek (20%)	Količina	Vrednost brez DDV	DDV	Vrednost z DDV
1	2	3	4	5 = 2 x 4	6 = 3 x 4	7 = 5 + 6
Element x	998,20 SIT	199,64 SIT	1.000	998.200,00 SIT	199.640,00 SIT	1.197.840,00 SIT
Element y	993,40 SIT	198,68 SIT	2.000	1.986.800,00 SIT	397.360,00 SIT	2.384.160,00 SIT
				2.985.000,00 SIT	597.000,00 SIT	3.582.000,00 SIT
Preračun v €				12.456,18 €	2.491,24 €	14.947,42 €

5.2. Podjetje B se je odločilo, da bo uporabilo zaokroževanje na enoto izdelka.

Podjetje W je od podjetja B kupilo 1.000 enot elementa x in 2.000 enot elementa y. Za oba elementa se uporablja 20-odstotna davčna stopnja. Ker se je podjetje odločilo, da bo raven zaokroževalo na ravni enote izdelka, mora podjetje W plačati **14.964,00 €**.

	Cena brez DDV (SIT)	Cena brez DDV (€)	Davek (20%)	Količina	Vrednost brez DDV	DDV	Vrednost z DDV
1	2	3	4	5	6 = 3 x 5	7 = 4 x 5	8 = 6 + 7
Element x	998,20 SIT	4,17 €	0,83 €	1.000	4.170,00 €	834,00 €	5.004,00 €
Element y	993,40 SIT	4,15 €	0,83 €	2.000	8.300,00 €	1.660,00 €	9.960,00 €
Skupaj					12.470,00 €	2.494,00 €	14.964,00 €

Absolutna razlika v znesku, ki ga mora plačati podjetje W, med obema primeroma znaša **16,58 €** oziroma **3.973,23 SIT**.

Predlog zakona daje posameznim pravnim in fizičnim osebam, ki opravljajo dejavnost, možnost, da same določijo raven zaokroževanja zneskov. Že preprost primer pa pokaže, da taka ureditev ni smotrna, saj povzroči trgovskim podjetjem kar nekaj težav, in sicer:

1. Na računu ni razvidno, katero raven zaokroževanja je posamezno podjetje uporabilo, saj bodo računi, izstavljeni v letu 2006, praviloma samo v tolarskih zneskih, zato bi bilo treba pri knjiženju računa vsak posamezen račun ročno preveriti, katera raven zaokroževanja je bila uporabljena, kar je z vidika stroškovne učinkovitosti nedopustno.
2. Problem se izkaže tudi pri obračunavanju davka na dodano vrednost (DDV), saj bodo podjetja plačevala različno višino DDV-ja za enako količino in ceno (v tolarjih).
3. Pri zaokroževanju cene na enoto lahko zaradi neugodnega zaokroževanja (npr. 99,50 SIT = 0,4152 € = 0,42 € $\Rightarrow$ povišanje cene na enoto za 1,2 %) pri kalkulaciji cene, ki je sestavljena iz več enot, pride do povišanja cene (zaradi zaokroževanja), medtem ko pri zaokroževanju na ravni končnega zneska večje povišanje cen ni možno.

Nekatere države EMU so zakonsko oziroma v podzakonskih aktih določile metodo zaokroževanja na različnih ravneh. Francija je predpisala zaokroževanje vsote zneskov, kjer je le mogoče, in ne posameznih zneskov, medtem ko je nemško združenje bank v domačem plačilnem sistemu predpisalo zaokroževanje posameznih zneskov in ne vsote zneskov (Predlog Zakona o uvedbi evra, 2006).

V zakonu o uvedbi evra bi morali natančno opredeliti **enotno raven** zaokroževanja za vse pravne in fizične osebe, ki opravljajo dejavnost. Po mojem prepričanju bi bilo najboljšo, če bi v Sloveniji uporabi raven zaokroževanja na **končni vsoti**.

2.3. SPREMEMBE ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH

Zakon o gospodarskih družbah (ZGD) je temeljni sistemski zakon na področju prava družb v Republiki Sloveniji. Po uveljavitvi leta 1993 je doživel že osem novel. Zadnje tri novele so nastale predvsem zaradi usklajevanja slovenskega prava s pravnim redom EU. Ker bo Slovenija kmalu uvedla evro, je bilo treba zopet spremeniti ZGD¹¹ (Kocbek, 2005).

Novi ZGD je prinesel novosti predvsem na sedmih področjih, in sicer (Kocbek, 2005):

1. evropska delniška družba;
2. evro;
3. določitve iz zakona o prevzemih in revizija;
4. prenova ureditve samostojnega podjetnika;
5. prenova ureditve družbe z omejeno odgovornostjo;
6. enotirni sistem upravljanja delniške družbe;
7. prenova drugih določb.

¹¹ Zakon o gospodarskih družbah ZGD-1 je bil sprejet v začetku aprila 2006.

Z vstopom Slovenije v EMU in prevzemom evra bodo morala podjetja prilagoditi osnovni kapital, pri delniških družbah pa tudi nominalno vrednost delnic oziroma pri družbah z omejeno odgovornostjo osnovnih vložkov. Novi ZGD poleg obstoječega sistema delnic z nominalno vrednostjo predlaga tudi možnost uvedbe kosovnih delnic, kar je po priporočilih Evropske komisije najelegantnejša izvedba prehoda. Zakona uvaja analogno evropski tudi za domače delniške družbe možnost izbire med eno- in dvotirnim sistemom upravljanja. Novost v slovenskem pravu bo tudi možnost uvedbe evropske delniške družbe (Zakon o gospodarskih družbah, 2006).

Novi ZGD tako omogoča nekatere spremembe, ki do sedaj niso bile možne (Kocbek, 2005):

- ⇒ ustvariti pravno podlago za ustrezno prilagoditev nominalnih zneskov delnic ali osnovnih stvarnih vložkov in osnovnega kapitala pri prehodu na evro;
- ⇒ ustvariti pravne podlage za uvedbo kosovnih delnic;
- ⇒ ustvariti pravno podlago za uvedbo enotirnega sistema upravljanja delniških družb;
- ⇒ ustvariti pravno podlago za uvedbo evropske delniške družbe – Societas Europaea;
- ⇒ uvesti v slovenski pravni red instituta iztisnitve (angl. squeeze-out) in izstopa (angl. sell-out) manjšinskih delničarjev;
- ⇒ prenesti med drugim določbe o izredni reviziji iz zakona, ki ureja prevzeme;
- ⇒ izboljšati normativno ureditev za družbe z omejeno odgovornostjo;
- ⇒ poenostaviti normativno ureditev za samostojnega podjetnika in omogočiti preoblikovanje podjetnika v kapitalsko družbo.

2.3.1. Kosovne delnice

V teoriji delniškega prava sta se izoblikovala dva temeljna sistema delnic (Vindiš, 2005, str. 8):

- ⇒ sistem delnic z nominalnim zneskom (angl. par value shares/stocks);
- ⇒ sistem delnic brez nominalnega zneska (angl. no par value shares/stoks).

Bistvena razlika med obema sistemoma je v razlikovanju ter načinu opredelitve in izkazovanja udeležbe oziroma lastniškega interesa v družbi. V Sloveniji smo imeli do sedaj sistem delnic z nominalnim zneskom. Tako je bila pri delnicah izražena njihova vrednost s številčnim nominalnim zneskom. Pri sistemu delnic brez nominalnega zneska je vrednost označena drugače ali iz samega delniškega nosilca ni razvidna. Definicija pojma delnice brez nominalnega zneska v svetovni pravni teoriji še ni povsem enotna.

a) Posamezne oblike delnic brez nominalnega zneska (angl. no par value shares)

V tuji pravni praksi poznajo različne izvedene oblike delnic brez nominalnega zneska. Ustaljena je delitev na prave oziroma pristne in neprave oziroma nepristne delnice brez nominalnega zneska, oboje se lahko izoblikuje bodisi kot kosovne bodisi kot kvotne oziroma ulomkovne delnice (Vindiš, 2005, str. 8).

Kosovne delnice

Kosovna delnica ne izkazuje nobenega podatka o deležu oziroma članskih pravicah, temveč zgolj navedbo števila delnic, ki ga določena delnica predstavlja. Takšen zapis je mogoč zato, ker ima vsaka izdana kosovna delnica določene družbe enako velik delež osnovnega kapitala. Kosovne delnice ne razkrivajo podatka o proporcionalnem lastniškem interesu. Tako je pri kosovnih delnicah pomembnejše število kosovnih delnic kot fiktivni nominalni znesek.

Ulomkovne oziroma kvotne delnice

Ulomkovne oziroma kvotne delnice imajo izražen delež članskih pravic delniške družbe. Podatek o deležu je lahko izražen kot ulomek ali kot odstotek (npr. 1/1000 ali 0,001 %) od osnovnega kapitala.

b) Neprave in prave delnice brez nominalnega zneska

Glavna razlika med pravimi in nepravimi delnicami je v tem, da pri pravih delnicah razmerje med kapitalom in deleži, ki so razdeljeni v izdanih delnicah, ni merilo za porazdelitev korporacijskih pravic na delnice. Prave delnice poudarjajo udeležbo v čistem premoženju družbe. Za neprave delnice je značilno to, da je osnovni kapital razdeljen na delnice, ki neposredno iz delnice ni viden, temveč se lahko fiktivni nominalni znesek delnice izračuna iz statutarne podatka o višini osnovnega kapitala. Neprave delnice brez nominalnega zneska tako na svojevrsten način ohranjajo sistem osnovnega kapitala in nominalnega zneska. Tako se za vsako delnico lahko izračuna fiktivni nominalni znesek. Najočitnejša prednost nepravih delnic ter tudi kosovnih in ulomkovnih je v tem, da se lahko osnovni kapital poveča iz sredstev družbe, ne da bi bile hkrati izdane nove delnice. Ob povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe se povečuje zgolj računsko vrednost posamezne delnice (Vindiš, 2005, str. 9).

V ZGD-1 je opredeljeno, da se v uveljavljen sistem delnic z nominalno vrednostjo uvede še sistem kosovnih delnic. Številne države članice EMU so to uvedbo izvedle ob prehodu na evro, saj tudi po priporočilih Evropske komisije predstavlja najelegantnejšo izvedbo prehoda. Možnost uvedbe kosovnih delnic so izrabile skoraj vse javne delniške družbe držav članic EMU. Predlagatelji zakona tako omogočajo mehko uvedbo kosovnih delnic, ki delničarjem prepušča izbiro o tem, kakšen sistem delnic želijo imeti.

ZGD-1 pušča tudi možnost preračuna nominalnih zneskov delnic v evre. Predlagatelji zakona so tako opredelili metodo preračuna nominalnih delnic in osnovnega kapitala. Pri tem je treba poudariti, da se ohranjajo vsa medsebojna razmerja med pravicami in razmerji, povezanimi z delnicami, ki bi lahko bile ob zaokrožitvah ogrožene. Vse razlike, ki so posledica morebitnega zaokroževanja, se ustrezno prenesejo ali pokrijejo in v določenem zaporedju identificirajo v kapitalskih rezervah. Predlagatelj zakona je omogočil, da delniške družbe izvedejo ustrezne ukrepe za prehod na evro že na redni letni skupščini v poslovnem letu 2006. Družbam, ki so bile ustanovljene ali so vložile predlog za ustanovitev pred dnem uvedbe evra, predlagatelj še vedno

omogoča nadaljnjo veljavnost nominalnih delnic in osnovnega kapitala v tolarjih do ustrezne uskladitve.

Kosovne delnice so zelo aktualna podlaga za izvedbo prehoda na evro. Z dopustitvijo delnic brez nominalnega zneska je družbam ponujena možnost, da uvedbo nove denarne enote izvedejo na preprost način in brez stroškov ali večjih kapitalskih sprememb. Če se delnice ne glasijo več na nominalne zneske, bosta njihova sprememba in zgladitev nepotrebni. Če se delniška družba odloči, da bo obdržala nominalne delnice, bo pri preračunu delnic iz tolarjev v evre morala zaokroževati na najbližji višji ali nižji cel evro ali z novo razporeditvijo delnic.

Primer 6: Preračun vrednosti delnic z nominalnimi vrednostmi

6.1. Podjetje A ima izdanih 3.000.000 delnic po nominalni vrednosti 10.000 SIT za delnico. Osnovni kapital podjetja A znaša 30.000.000.000,00 SIT. V podjetju A so se odločili, da bodo obdržali sistem delnic z nominalnimi vrednostmi.

$$10.000 \text{ SIT} / (239,64 \text{ SIT/€}) = 41,73 \text{ €}$$

Po predlogu ZGD je treba nominalno vrednost delnice zaokrožiti na najvišji oziroma najnižji cel evro. V tem primeru bo imela delnica nominalno vrednost 42 €.

$$30.000.000.000 \text{ SIT} / (239,64 \text{ SIT/€}) = 125.187.781,67 \text{ €}$$

$$42\text{€} * 3.000.000 \text{ delnic} = 126.000.000,00 \text{ €}$$

Podjetje A bi zaradi zaokroževanja moralo povečati osnovni kapital za 812.218,33 € oziroma za 194.640.000,60 SIT.

2.4. Specifičnost trgovskih podjetij na drobno ob prehodu na evro

Trgovska podjetja na drobno pričakujejo, da bo uvedba evra predvsem zelo pomembna na naslednjih področjih (Gleissner, 2001, str. 2):

- ⇒ konkurenčnost in strategije,
- ⇒ plačilni promet,
- ⇒ logistika gotovine,
- ⇒ računovodstvo,
- ⇒ pogodbe,
- ⇒ informacijska tehnologija,
- ⇒ registrske blagajne in druge naprave.

Pomembno področje predstavlja tudi izobraževanje zaposlencev. Na eni strani gre za izobraževanje prodajnega osebja, da bo znalo odgovarjati na vprašanja potrošnikov v zvezi s cenami v evrih, preračunavanjem in označitvami cen, odkrivanjem ponarejenih bankovcev itd. Na drugi strani se bodo morali izobraževati tudi ostali zaposleni, da bodo uspešno uporabljali spremembe, ki se bodo implementirale v poslovni proces.

2.4.1. Konkurenčnost in strategije

Države, ki so uvedle evrske kovance in bankovce, so storile pomemben korak proti ustanovitvi enotnega notranjega trga. Tisto podjetje, ki menja blago ali storitve s partnerji v deželah z evrom, ima korist. V vsakem primeru je zaradi enotne valute fakturiranja konkurenčno razvrednotenje v deželah z evrom nemogoče. Prav tako z monetarno unijo odpadejo stroški menjave v plačilnem prometu in nihanja menjalnih tečajev.

Cene znotraj EMU postanejo neodvisne od nihanja menjalnih tečajev, prav tako se tudi poveča primerljivost cen po celotni Evropi. Potrošniki lažje nakupujejo na drugi strani meje, obratno lahko tudi turisti potrošijo več denarja. Istočasno se v primerjavi z dobavitelji krepi nakupovalna moč, povpraševanje v trgovini na drobno in trgovini na debelo. Na dobavitelje se izvaja pritisk, da morajo stroškovne ugodnosti skupne valute posredovati po celotni prodajni verigi, tako da se cene tendenčno nižajo.

Tudi poslovanje po internetu in z navajanjem vseh cen v eni valuti še zmanjšuje pomanjkanje informacij, nižajo se stroški. Ker se s tem zmanjšuje izkoriščanje različnih cen, naj bi se zmanjšale tudi razlike v cenah. Če so s tem nakupi v tujini in uvoz cenovno ugodnejši kot nakup znotraj države, grozi podjetjem nevarnost ali možnost vzporednega uvoza. Euro tako razširja internacionalno ekspanzijo, ki lahko veliko bolje izkorišča prednosti pri nakupih, in s tem se še bolj povečuje koncentracija podjetij (Gleissner, 2001, str. 4–5).

Za mala trgovska podjetja so primerne predvsem naslednje strategije:

- ⇒ povečana udeležba pri nakupovalnih in reklamnih kooperacijah ali franšiznih sistemih;
- ⇒ na mejnih področjih naj nagovarjajo kupce iz tujine;
- ⇒ iskanje novih (tujih) nabavnih virov.

Velika trgovska podjetja bodo morala biti pri uvedbi evra izjemno previdna tako pri upoštevanju sprememb zakonodaje kakor tudi pri oblikovanju prodajnih in nabavnih strategij. Po drugi strani uvedba evra prinaša tudi priložnosti, saj bo povzročila spremembe v poslovanju, potrebne bodo spremembe v programski računalniški opreми, treba bo nakupiti novo opremo itd. Tako je uvedba evra idealna priložnost, da podjetja zamenjajo morebitno neustrezno opremo s sodobnejšo.

2.4.2. Logistika gotovine

Za trgovce je eno pomembnejših vprašanj, ki jih bo uvedba evra povzročila, logistike gotovine. Morebitna slaba priprava lahko v fazi preusmerjanja pripelje do kaosa pri blagajnah in do izgube dobička. Predvsem je pomembno ugotoviti potrebo po evrski gotovini v prvih dneh po uvedbi evra. To je pomembno predvsem zaradi tega, ker bodo morali trgovci s 1. januarjem 2007

oziroma z dnem uvedbe evra in do konca obdobja dvojnega obtoka gotovine sprejemati v plačila tolarsko ter obvezno vračati le evrsko gotovino¹² (Gleissner, 2001, str. 6–7).

Evropska komisija je priporočila, da naj banke in trgovine, kjer bo potekal glavni del zamenjave, posebej temeljito preučijo omenjeno področje. Za banke v času dvojnega obtoka gotovine priporočajo oceno največjega zneska zamenjave tolarjev za evre, da bi preprečili morebitne zlorabe, načina oskrbe trgovec z evri in odvoda gotovine v nacionalni valuti, obračun odvoda gotovine brez provizij ter ureditev naknadne menjave nacionalne valute v evre po obdobju dvojnega obtoka gotovine. Prav tako priporočajo, da imajo trgovci na drobno razprodaje po koncu obdobja dvojnega obtoka, da bodo lahko v času dvojnega obtoka gotovine vračali drobiž le v evrih.

Slovenske banke bodo začele razdeljevati evrsko gotovino trgovcem že v začetku decembra 2006. Tako bodo trgovci lahko že v začetku decembra pridobili ustrezne količine evrske gotovine. Toda to tudi pri trgovskih podjetjih predstavlja določeno tveganje, saj mora tako trgovina imeti ustrezne trezorje, kjer bodo hranili evrsko gotovino do časa, ko bo evro postal uradna valuta Republike Slovenije. Primernih trezorjev zagotovo nimajo vse trgovine, ampak le veliki trgovski centri. Tako lahko pričakujemo, da bodo trgovci želeli pridobiti evrsko gotovino šele v zadnjih dneh pred uradno uvedbo evra. Skoraj zagotovo ne bo možno, da bi vsi trgovci dobili evrsko gotovino v zadnjem tednu pred uvedbo evra. Tisti, ki bodo pridobili evrsko gotovino že v začetku decembra, bodo morali imeti ustrezne trezorje v trgovinah oziroma zagotoviti druge ustrezne načine **zavarovanje gotovine** (Načrt uvedbe evra, 2005, str. 16–17).

Naslednji problem pri logistiki gotovine za trgovska podjetja predstavlja odvajanje velikih količin kovancev poslovnim bankam. Do sedaj slovenske poslovne banke niso sprejemale kovancev od trgovcev. Tako so morali trgovci hraniti kovance v blagajnah in trezorjih. Predvsem bodo morale poslovne banke pripraviti načrt, kako bodo lahko trgovci odvajali tudi slovenske kovance ob uvedbi evra. To vprašanje bo tudi pomembno, ko bomo že sprejeli evro. Kovanci so glede na bankovce mnogo težji in zato je tudi njihov prevoz veliko dražji.

Banke bodo podjetjem in fizičnim osebam razdeljevale gotovino tudi v t. i. začetnih paketih. V tem paketu bodo posamezne vrste kovancev, ki bodo zapakirani v svitkih. Take pakete so pripravile vse države EMU o prevzemu evra leta 2002. Njihov namen je predvsem v tem, da si bodo ljudje lahko že pred 1. januarjem 2007 pridobili majhno količino evrskih kovancev, s katerimi bodo plačevali v prvih dneh po uvedbi evra.

Začetni paketi evrskih kovancev bodo omogočili podjetjem, da bodo lahko vračala evrsko gotovino ob uvedbi evra. Če ima neka trgovina večje potrebe po paketih kovancev, lahko zaradi standardiziranih paketov pri blagajnah nastane več dela zaradi razvrščanja kovancev, kot če bi dobili nepakirane zavoje kovancev. Pomembno dejstvo je tudi, da v začetnem paketu ni bankovcev.

¹² Zakon predvideva tudi možnost vračanja tolarske gotovine, če trgovcu zmanjka evrske gotovine, vendar je trgovcem v interesu, da se tolarska gotovina čim prej odstrani iz obtoka.

Tabela 3: Apoenska struktura začetnega paketa v Sloveniji

	1 cent	2 centa	5 centov	10 centov	20 centov	50 centov	1 evro	2 evra	Skupaj (€)	Skupaj (SIT)
Začetni paket za prebivalce	8	7	6	6	7	4	4	2	12,52	3.000,29
Začetni paket za blagajnike	100	100	100	120	80	80	75	25	201	48.167,64

Vir: Banka Slovenije, 2006.

Predvsem v začetnem obdobju lahko nastane kar velika zmeda zaradi logistike gotovine. Tako bo zelo pomembno, da so tako banke kot trgovci ustrezno pripravljeni na uvedbo evra v smislu pravočasne dostave gotovine trgovcem. Trgovci bodo morali izračunati ustrezne količine evrske gotovine, ki jo bodo potrebovali. Mnogo lažje, predvsem za trgovce, bi bilo, če bi kupci v prvih dneh predvsem plačevali s plačilnimi karticami, saj bi se tako izognili zamudnemu preračunavanju in vračanju tolarjev v evre.

2.4.3. Računovodstvo

Že sedaj ima veliko slovenskih podjetij opravka z evrom pri poslovanju, naj to velja za poslovne povezave s tujimi podjetji ali nabavljanje in prodajanje na tujih trgih, ter tudi računovodskem poročanju v tujih valutah. Z uvedbo evra bodo morala podjetja na računovodskem področju:

- ⇒ preučiti računovodsko obravnavanje in objavo obračunov, obravnavanje računovodskih informacij in notranje poročanje;
- ⇒ preučiti vpliv na kapital in izplačila dividend, obveščanje delničarjev o uvedbi evra;
- ⇒ preučiti davčno obravnavanje uvedbe evra glede na obdavčitve podjetja, DDV in vlaganja davčnih prijav v evru;
- ⇒ preučiti vpliv evra na kratkoročno in dolgoročno financiranje ter na dolgoročno investiranje;
- ⇒ uvesti računovodski, finančni in trženjski informacijski sistem v evrih;
- ⇒ terjatve in obveznosti v poslovnih listinah in knjigah prikazati v evrih.

Uvajanje evra bo podjetjem povzročalo tudi različne stroške, kot so administrativno planiranje, spremembe v programski opremi, izobraževanja zaposlencev ... Stroški uvedbe evra bodo tako močno vplivali na dobiček posameznega podjetja (Ferlinc, 2002, str. 47–49).

2.4.4. Informacijska tehnologija

V sodobnih podjetjih je informacijska tehnologija nepogrešljiv del pri optimizaciji poslovanja. Skorajda ni več področja v podjetju, na katerega informacijska tehnologija ne bi imel vpliva. Zelo pomembno je, da podjetja ugotovijo, na katera področja bo uvedba evra ključno vplivala. Proces prilagajanja informacijske tehnologije je dolgotrajen in zapleten, zato si bo morale vsako podjetje narediti načrt dejavnosti, ki jih bodo izvajala pred prehodom na evro. Gospodarska

zbornica Slovenije predlaga, da se podjetja lotijo problema sprememb informacijske tehnologije v treh korakih (Ferlinc, 2002, str. 50–53):

1. **Analiza vpliva evra na informacijsko tehnologijo:** Podjetja lahko spremenijo informacijski sistem postopno ali naenkrat. Predvsem je zelo pomembno, da se stroški sprememb v informacijskem sistemu razdelijo na več obdobj, saj lahko spremembe informacijske tehnologije povzročijo ogromne stroške. Ker je uvedba evra zelo specifična sprememba, bo le-ta vplivala predvsem na podatke, ki vsebujejo denarne zneske. Predvsem so tu zelo izpostavljeni računovodski in finančni programi, elektronsko poslovanje, izdajanje in sprejemanje računov, plačilni listi, knjiženje, obdelava naročil, stroškovni računi ... Predvsem je zelo pomembno, da se preuči, ali je neki program možno prilagoditi zahtevam uvedbe evra. Pri trgovskih podjetjih so zelo pomembne tudi registrske (POS) blagajne, ki se uporabljajo za plačevanje. Predvsem bodo spremembe v informacijskih sistemih povzročile velike stroške, zato je za podjetje smiselno preučiti, ali se s stroškovnega vidika splača spremeniti dosedanje informacijsko tehnologijo ali preiti na novo, ki bi še dodatno optimizirala poslovanje podjetja.
2. **Iskanje rešitev:** Z analizo vpliva evra na informacijsko tehnologijo mora podjetje poiskati primerne rešitve in določiti ustrezne ukrepe. Za prilagoditev obstoječih informacijskih sistemov oziroma za nakup novih potrebuje strokovnjake, ki bodo omenjene rešitve tudi implementirali v obstoječo informacijsko tehnologijo.
3. **Izvedba:** Zadnji korak uvajanja evra v informacijsko tehnologijo je implementacija nove oziroma prilagojene informacijske tehnologije. Pri zadnjem koraku je predvsem zelo pomembno, da podjetje preverja, ali nove rešitve ponujajo pravilne in točne podatke, saj v primeru nepravilnih in netočnih podatkov lahko nastane nepopravljiva škoda.

2.4.5. Registrske blagajne in druge naprave

Posebnost, ki jo uporabljajo trgovska in nekatera storitvena podjetja, je tudi v registrskih blagajnah (POS-blagajnah), saj ostala podjetja ne uporabljajo blagajn za prejemanje plačil. Blagajna ni le računalnik, ampak vsebuje tudi informacije o cenah blaga. Le-te je treba ob uvedbi evra obvezno spremeniti v evre. V obdobju dvojnega obtoka gotovine se bo pri blagajnah lahko plačevalo v evrih ali tolarjih. Če bo kupec plačal z gotovino v evrih, se pri postopkih plačevanja pri blagajni v primerjavi z dosedanjim načinom ne bo spremenilo nič. Če bo kupec plačal v tolarjih, bo treba znesek v tolarjih preračunati v evre. Sodobnejše blagajne imajo možnost preračuna med valutami, medtem ko starejše te možnosti nimajo ter bodo morali blagajniki ročno preračunavati zneske na računih. To delo je zelo zamudno in zelo hitro se lahko napravi napaka. Prav tako bo možnost plačevanja v dveh različnih valutah povzročila, da bo čas plačevanja daljši, kar bo predvsem vplivalo na to, da se bodo podaljšale vrste kupcev, ki bodo čakale na plačilo (Gleissner, 2001, str. 8–9).

Predlog zakona o uvedbi evra predvideva, da se bo v obdobju dvojnega obtoka gotovine plačevalo na naslednji način: od vrednosti blaga v evrih se odšteje v evre preračunan znesek, ki

je bil prejet v tolarških bankovcih in kovancih. Napačno bi bilo npr. vrednost blaga v evrih preračunati v tolarje in od prejetega tolarškega zneska odšteti v tolarje preračunano vrednost ter na koncu razliko pretvoriti nazaj v evre.

Primer 7: Plačevanje s tolarji v času dvojnega obtoka gotovine

7.1. Stranka je kupila blago v vrednosti 15,00 €. Račun bo plačala z bankovcem za 10.000,00 SIT.

Najprej preračunamo $10.000,00 \text{ SIT v } € = 10.000,00 \text{ SIT} / (239,64 \text{ SIT}/€) = 41,73 \text{ €}$.

Od 41,73 € odštejemo 15,00 € = 26,73 €.

Blagajnik mora stranki vrniti 26,73 €.

Poseben problem se pojavi pri predalih za gotovino v blagajnah. Blagajne imajo različne predale za shranjevanje gotovine. Za obdobje dvojnega obtoka gotovine se bosta v blagajnah hkrati nahajali dve vrsti različne gotovine, in sicer tolarji in evri. Predvsem je zelo pomembno, da bodo blagajniki shranjevali gotovino na tak način, da ne bo prišlo do popolne zmede v predalih za gotovino. Predvsem je treba preučiti, ali so predali v blagajni primerni za shranjevanje dveh različnih vrst gotovine.

Nekatera trgovska in druga podjetja bodo morala narediti tudi spremembe pri avtomatih, ki jih bo treba prilagoditi, da bodo sprejemali evrske bankovce in kovance. Trgovska podjetja bodo morala posodobiti še elektronske tehtnice, ki se uporabljajo za tehtanje mesa, sadja in zelenjave.

2.4.6. Plačilne kartice

Plačilne kartice ali t. i. plastični denar so se pojavile že zelo zgodaj, in sicer že leta 1950. Predvsem zaradi njihovih očitnih prednosti se število izdanih plačilnih kartic v svetu nenehno povečuje. Plačilnih kartic je več vrst, ločiti se jih da po različnih kriterijih (Plačilne kartice, 2006).

Glede na izdajatelja plačilne kartice ločimo na:

- ⇒ bančne kartice (izdajajo jih banke),
- ⇒ podjetniške kartice (izdajajo jih podjetja),
- ⇒ partnerske kartice (izdajajo jih podjetja v sodelovanju z bankami),
- ⇒ licenčne kartice (izdajajo jih slovenske banke ali podjetja v sodelovanju s podjetji v tujini, ki so nosilci kartic: kartice Eurocard/Mastercard, Visa, Diners, American Express).

Glede na funkcijo, ki jo plačilne kartice opravljajo, jih ločimo na:

- ⇒ predplačne kartice (lahko jih kupimo vnaprej in po izrabi zavržemo),

- ⇒ debetne kartice (kartice, vezane na tekoči račun, kjer nas izdajatelj kartice za nakup blaga oziroma storitve oziroma za dvig gotovine obremeni takoj – npr. BA in Maestro),
- ⇒ kreditne kartice oziroma kartice z odloženim plačilom (izdajatelj kartice nas obremeni s stroški nakupov oziroma dvigi gotovine samo enkrat v mesecu, do plačila nas kreditira – primeri kartic: Activa, Visa, EC/MC, Diners Club),
- ⇒ posojilne kartice (izdajatelj nam z njimi omogoča nakupe ali porabo gotovine na obročno odplačevanje – npr. posojilna Karanta, posojilna Visa).

Tabela 4: Število izdanih debetnih in kreditnih kartic v Sloveniji od leta 1997 do 30. 9. 2005

Leto (31.12.)	Kreditne kartice			Debetne kartice	Skupaj
	Osebne kartice	Poslovne kartice	Skupaj		
1997	515.261	79.456	594.717	289.301	884.018
1998	510.145	83.718	593.863	775.032	1.368.895
1999	551.645	96.171	647.816	961.982	1.609.798
2000	629.879	112.192	742.071	1.392.379	2.134.450
2001	676.018	111.761	787.779	1.495.660	2.283.439
2002	733.119	114.331	847.450	1.707.668	2.555.118
2003	804.099	124.085	928.184	2.466.579	3.394.763
2004	873.506	137.730	1.011.236	2.310.190	3.321.426
30.9.2005	910.468	162.131	1.072.599	2.318.280	3.390.879

Vir: Bilten Banke Slovenije, 2005.

Predvsem je prednost plačevanja s plačilnimi karticami v tem, da nam omogoča poravnavanje obveznosti brez gotovine ali zamudnega pisanja čekov, odpadejo težave z drobižem ...

Nekatere plačilne kartice nam omogočajo nakupe ali dvige gotovine tudi, ko na svojem računu začasno nimamo dovolj denarja, z nekaterimi lahko na preprost način najamemo kredit.

Tabela 5: Vrednost (v mio SIT) plačil s plačilnimi karticami v Sloveniji od leta 1997 do 2004

Leto (31.12.)	Kreditne kartice			Debetne kartice	Skupaj
	Osebne kartice	Poslovne kartice	Skupaj		
1997	120.033	23.127	143.160	239	143.399
1998	152.454	32.198	184.652	6.890	191.542
1999	185.451	39.244	224.695	30.034	254.729
2000	245.942	75.918	321.860	92.982	414.842
2001	287.814	68.657	356.471	162.896	519.367
2002	314.342	68.466	382.808	209.688	592.496
2003	340.674	76.992	417.666	249.105	666.771
2004	355.983	93.052	449.035	313.100	762.135

Vir: Bilten Banke Slovenije, 2005.

Tudi v Sloveniji je očiten trend rasti vrednosti plačil, opravljenih s plačilnimi karticami. Vrednost plačanih računov s plačilnimi karticami je v letu 1997 znašala le malce več kot 143 milijard SIT, v letu 2004 pa že kar 762 milijard SIT.

Predvsem je največ plačil s plačilnimi karticami ravno v trgovinah (tu imamo v mislih tako klasične kakor tudi internetne trgovine). Pomemben element pri plačevanju s plačilnimi karticami so tudi t. i. POS-terminali.

2.4.7. POS-terminali

POS (angl. point of sale) terminal je tehnologija, ki predstavlja avtomatski prenos oziroma izmenjavo podatkov prek terminala, ki je nameščen na prodajnem mestu, do računalnika v banki ob uporabi javnega omrežja (Plačilne kartice, 2006).

POS-terminali so namenjeni prodajnim mestom, ki v plačilo sprejemajo plačilne kartice. Prodajno mesto sklene z banko pogodbo o uporabi in najemu POS-terminalov. Tako nam le-ti omogočajo, da se vsa plačila izvedejo elektronsko. Vse se začne in zaključi prek komunikacije med terminalom in osrednjim računalnikom. Obračun prometa med trgovcem, banko in imetnikom kartice poteka nevidno. Z rastjo števila izdanih kartic in vrednosti plačil, opravljenih s plačilnimi karticami, narašča tudi število POS-terminalov v Sloveniji.

Tabela 6: Število POS-terminalov v Sloveniji od leta 1999 do konca leta 2004

Leto	Število POS-terminalov	Število transakcij (v 1000)	Vrednost transakcij (v mio SIT)
1999	15.269	38.149	223.694
2000	21.723	49.376	313.744
2001	26.186	73.445	466.627
2002	29.452	91.750	585.103
2003	32.035	111.788	719.572
2004	34.770	110.771	812.861

Vir: Bilten Banke Slovenije, 2005.

Sodobni načini poslovanja fizičnih oseb v trgovinah postajajo izjemno pomembni. Predvsem bo za trgovska podjetja zelo pomembno, da bodo prilagodili obstoječe POS-terminale z ustreznimi programi ali pripravili vzporedne terminale, da bodo uporabni za plačevanje v evrih. Če trgovina POS-terminalov ne bo ustrezno prilagodila, lahko nastane velika zmeda pri blagajnah, ki bo zagotovo negativno vplivala na poslovanje in podobo podjetja.

2.4.8. Čeki

Banke bodo morale izdati tudi popolnoma nove čeke, ki bodo veljali le za plačila v evrih. Na ta način bodo zagotavljale ločevanje in pravilno uporabo čekov. Od 1. januarja 2007 bodo morali tudi čeki vsebovati oznako IBAN¹³ pri transakcijskem računu.

Pri trgovskih podjetjih, ki še sprejemajo v plačilo čeke, je zelo pomembno, da bodo pazila, ali bodo v zadnjih mesecih pred uvedbo evra še lahko unovčevala čeke ali ne. Saj se lahko zgodi, da

¹³ IBAN je kratica za 'International Bank Account Number' in pomeni razširitev številke transakcijskega računa, ki ga ima imetnik pri banki ali hranilnici.

kakšnega nekritičnega čeka v tolarjih ne bodo mogla unovčiti po 1. januarju 2007. V Avstriji je Gospodarska zbornica predlagala, da naj ne jemljejo čekov v plačilo po 30. septembru 2001 in se s tem izognejo nevšečnostim ob unovčevanju nekritičnih čekov (Gleissner, 2001, str. 5).

3. Stroški dvojnega označevanja cen in uvedbe evra v Sloveniji – primer trgovskih podjetij na drobno

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) je napravil *Analizo stroškov podjetij ob uvedbi dvojnega označevanja cen in pri prevzemu evra*. Analiza stroškov podjetij je temeljila na rezultatih ankete, ki je bila narejena posebej za dejavnost trgovine, predvsem za trgovino na drobno, tako da ni analizirala stroškov, ki bodo nastali na celotnem gospodarstvu.

V grobem bi lahko razdelili projekt uvedbe evra na tri stroškovne faze, in sicer:

- ⇒ stroški, ki bodo nastali zaradi uvedbe dvojnega označevanja cen;
- ⇒ stroški, ki bodo nastali zaradi sprememb valutnih razmerij;
- ⇒ ostali stroški uvedbe evra.

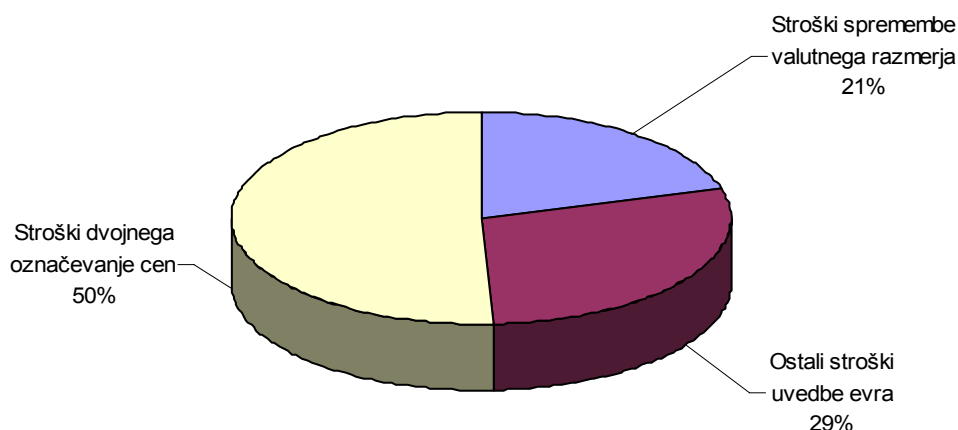
Za trgovska podjetja bi bilo zelo pomembno, če se centralni paritetni tečaj ne bi razlikoval od tečaja zamenjave. Ob razlikovanju bi morala trgovska podjetja ponovno preračunati cene vseh izdelkov, ki jih prodajajo, zamenjati polične oznake, cenike, obračunske tabele, prilagoditi programsko aplikacijo, ki se uporablja v blagajnah, itd.

Dvojno označevanje cen v tolarjih in evrih ter uvedbe evra bosta povzročila stroške na naslednjih področjih:

- ⇒ stroški investicij v informacijsko tehnologijo,
- ⇒ stroški dela,
- ⇒ stroški materiala.

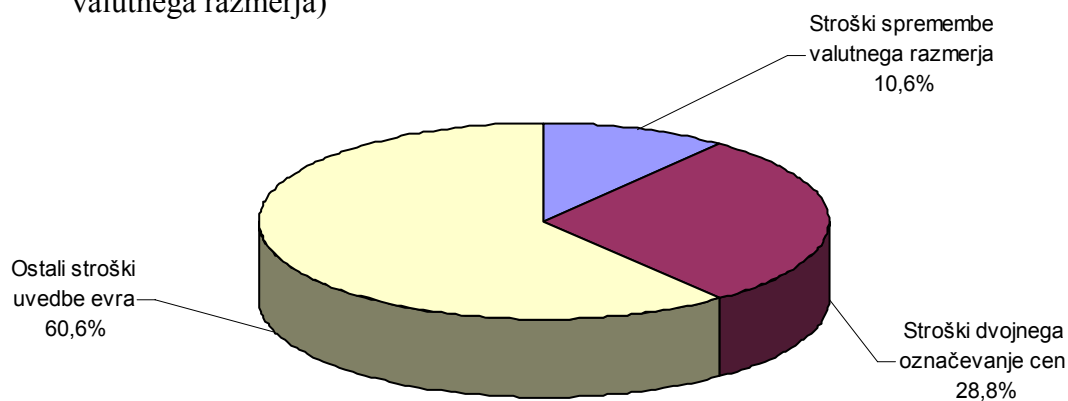
Z raziskavo je UMAR ugotovil, da bodo relativno najvišje stroške nosila majhna podjetja, ki ne dosegajo ekonomije obsega. Strošek dvojnega označevanja cen bo mala trgovska podjetja stal približno 0,57 % prihodkov, ki so jih dosegla v letu 2003, stroški, ki bi nastali zaradi spremembe valutnega razmerja, bi znašali 0,23 % prihodka, ostali stroški uvedbe evra pa še 0,32 % prihodka, doseženega v letu 2003 (Analiza stroškov podjetij ob uvedbi dvojnega označevanja cen in pri prevzemu evra, 2005, str. 44).

Slika 7: Struktura stroškov uvedbe evra v malih trgovskih podjetjih (če pride do zamenjave valutnega razmerja)

Relativno najnižje stroške bi imele velika trgovska podjetja, ki se ukvarjajo s trgovino na drobno. Strošek dvojnega označevanja cen naj bi znašal 0,19 % prihodka, ustvarjenega leta 2003. Strošek spremembe valutnega razmerja bi znašal dodatnih 0,07 % prihodka. Celotni stroški zaradi uvedbe evra naj bi znašali kar 0,40 % prihodka iz leta 2003 (Analiza stroškov podjetij ob uvedbi dvojnega označevanja cen in pri prevzemu evra, 2005, str. 44).

Slika 8: Struktura stroškov uvedbe evra v velikih trgovskih podjetjih (če pride do zamenjave valutnega razmerja)

Ne glede na to, da se omenjeni stroški v odstotkih na prvi pogled zdijo zelo nizki, so to z vidika celotnega gospodarstva zelo veliki zneski. V Tabeli 7 (na str. 40) so predstavljeni stroški uvedbe dvojnega označevanja cen in ostali stroški uvedbe evra glede na prihodke v letu 2003.

Tabela 7: Stroški dvojnega označevanja cen v tolarjih in evrih ter uvedbe evra

	Uvedba dvojnega označevanja cen		Sprememba valutnega razmerja		Ostali stroški uvedbe evra		Stroški zaradi uvedbe evra ¹⁴		Stroški zaradi uvedbe evra ¹⁵	
	mio SIT	v %	mio SIT	v %	mio SIT	v %	mio SIT	v %	mio SIT	v %
Stroški	3.351	0,31	1.241	0,21	2.491	0,23	7.083	0,75	5.842	0,54

Vir: Analiza stroškov podjetij ob uvedbi dvojnega označevanja cen in pri prevzemu evra, 2005, str. 45.

Uvedba evra brez spremembe valutnega razmerja bi samo v trgovskih podjetjih, ki se ukvarjajo s trgovino na drobno, povzročila za 5,8 milijarde SIT stroškov. Posebej bodejo v oči stroški, ki bi nastali zaradi spremembe valutnega razmerja, saj bi ti dodatni stroški znašali 1,24 milijarde tolarjev, celotni stroški zaradi uvedbe evra pa kar 7,08 milijarde SIT. Strošku spremembe valutnega razmerja bi se lahko enostavno izognili, če bi bilo dvojno označevanje cen v tolarjih in evrih obvezno šele takrat, ko bo znano dokončno menjalno razmerje med tolarjem in evrom. Po mojem mnenju je tako tveganje, ki bi povzročilo velike dodatne stroške, popolnoma nepotrebno.

4. SKLEP

Slovenija se z veliko hitrostjo bliža prevzemu evra kot nacionalne valute. Slovenska podjetja so že z vstopom v EU pričakovala številne prednosti ekonomske integracije, toda vstop v EMU in prevzem evra bosta prinesla še številne druge prednosti in priložnosti, a tudi številne nevarnosti in ne nazadnje tudi visoke stroške vstopa v EMU. Država bo izgubila oblast nad monetarno politiko, s katero je lahko uravnavala gospodarska gibanja, podjetja bodo imela visoke stroške, da se bodo prilagodila na uvedbo evra. Pri procesu prevzema evra bodo poleg bank največ sprememb doživela prav trgovska podjetja. Le-ta morajo od 1. marca 2006 naprej upoštevati Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih, ki zahteva v prvem obdobju obvezno informativno dvojno označevanje cen, v drugem pa obvezno dvojno označevanje cen. Razlika med obema obdobjema je v tem, da se v prvem tolarske cene preračunavajo v evre po centralnem paritetnem tečaju, v drugem pa po tečaju zamenjave. Za trgovska podjetja to pomeni veliko tveganje, če centralni paritetni tečaj ne bo enak tečaju zamenjave, saj bodo tako nastali dodatni stroški, na katere trgovska podjetja nimajo vpliva, medtem ko je zakonodajalec imel možnost, da informativno dvojno označevanje cen ne bi bilo obvezno.

Naslednji pomemben mejnik za trgovska podjetja bo dejanska uvedba evra, saj se bo takrat začelo štirinajstdnevno obdobje dvojnega obtoka denarja. V tem obdobju bodo trgovci morali v plačilo sprejemati tolarsko in evrsko gotovino, vendar vračati le evrsko. To pomeni, da se bo v blagajnah kopičila tolarska gotovina, medtem ko bo morala biti v njih hkrati velika količina evrske gotovine. Tuje izkušnje so pokazale, da so v obdobju dvojnega obtoka gotovine ljudje prihajali v trgovine predvsem z namenom, da zamenjajo nacionalni denar v evre.

¹⁴ Celotni stroški uvedbe evra, ki vključujejo stroške dvojnega označevanja cen, stroške spreminjanja valutnega razmerja in ostale stroške uvedbe evra.

¹⁵ Celotni stroški uvedbe evra, ki vključujejo stroške dvojnega označevanja cen in ostale stroške uvedbe evra (ne vključujejo stroške spreminjanja valutnega razmerja).

S preходом na novo valuto bodo imele delniške družbe možnost uvedbe kosovnih delnic oziroma preračun nominalnih vrednosti delnic v evre. Zagotovo je za trgovska podjetja uvedba evra primeren čas, da posodobijo oziroma zamenjajo dosedanje dotrajano trgovsko opremo (trezorje, registrske blagajne, tehcnice itd.) in nadgradijo oziroma zamenjajo zastarele računovodsko-finančne aplikacije, ki bodo prilagojene na novo valuto in optimizirale dosedanje poslovanje.

Uvedba evra je za trgovska podjetja eden izmed pomembnejših projektov v letu 2006, ki bo pomembno vplival na prihodnje poslovanje. Neustrezna priprava že v času dvojnega označevanja cen v tolarjih in evrih ter tudi v času prevzema evra lahko povzroči številne negativne posledice na prihodnji razvoj podjetja, zato je zelo pomembno, da se podjetja kar se da strukturirano in dosledno lotijo projekta uvedbe evra.

LITERATURA

1. Bates Stephen, Pierre Werner: The Man Who Dreamed Up the Euro. The Guardian, London, 16. 4. 2006.
2. Duff Andrew: Understanding the Euro. London : Federal trust, 1998. 159 str.
3. Gleissner Rolf: Evro – branžne informacije za trgovino na drobno. Dunaj : Avstrijska gospodarska zbornica, 2001. 16 str.
4. Grilc Peter et al.: Poslovni vodnik po evropskem pravu. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2002. 324 str.
5. Ferlinc Maja, Ješovnik Peter: Prilagajanje slovenskih podjetij evru. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2002. 61 str.
6. Hansen E. Damsgaard: European Economic History: from Mercantilism to Maastricht and Beyond. Copenhagen : Copenhagen Business School Press, 2001. 528 str.
7. Kezunovič Krašek Maja: Slovenija in Evropska unija: o pogajanjih in njihovih posledicah. Ljubljana : Urad Vlade RS za informiranje, 2003. 151 str.
8. Kocbek Marjan: Noveliranje in modernizacija evropskega prava družb. Podjetje in delo, Ljubljana, 2005, 6,
9. Mrak Mojmir: Mednarodne finance. Ljubljana : GV založba, 2002. 682 str.
10. Pavlič Damjan Jože et al.: Ocena makro in mikroekonomskih učinkov vstopa Slovenije v Evropsko unijo. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2003. 144 str.
11. Potočnik Vekoslav: Trženje v trgovini. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2001. 417 str.
12. Tsoukalis Loukas: What Kind of Europe. Oxford, New York : Oxford University, 2004. 240 str.
13. Turk Tanja: Analiza delovanja mehanizma deviznih tečajev ERM2: primerjava Slovenije in Grčije. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2005. 78 str.
14. Vindiš Jožica: Delnice in evro. Pravna praksa, Ljubljana, 2004, 40, priloga, str. I-X.
15. Wyplosz Charles: The Impact of EMU on Europe and the Developing Countries. Oxford, New York : Oxford University Press, 2001. 410 str.
16. Zamboni Garivelli Paolo: Legal Aspects of the European System of Central Banks. Frankfurt am Main : European Central Bank, 2005. 414 str.

VIRI

1. Bilten Banke Slovenije. Ljubljana : Banka Slovenije, december 2005, 144 str.
2. Banka Slovenije. [URL: <http://www.bsi.si/html/projekti/evro/index.html>], 1. 4. 2006.
3. Convergence criteria. Evropska centralna banka. [URL: <http://www.ecb.int/ecb/enlargement/html/faenlarge.html>], 16. 4. 2006.
4. Delovni zvezek 7-8. Ljubljana : Urad republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2005, 53 str.
5. The Eurochangeover: Retailer's Contribution. Brussels : Eurocommerce, 2002. 21 str.
6. Economic and Monetary Union. Evropska centralna banka. [URL: <http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.html>], 17. 4. 2006.
7. Evropska centralna banka. [URL: <http://www.ecb.int/home/html/index.en.html>], 17. 4. 2006.
8. Načrt uvedbe Evra. Ljubljana : Banka Slovenije, 2005. 41 str.
9. Plačilne kartice. Moj denar. [URL: www.mojdenar.com], 23. 2. 2006.
10. Pravila zaokroževanja. Ljubljana : Ministrstvo za gospodarstvo, 2006.
11. Prehod na evro. Ljubljana : Banka Slovenije, 2005. 16 str.
12. Predlog Zakona o gospodarskih družbah. Ministrstvo za gospodarstvo [URL: <http://www.mg.gov.si/index.php?id=8050>], 2005.
13. Predlog Zakona o uvedbi evra, Ministrstvo za finance [URL: <http://www.gov.si/mf/slov/evro/gradiva.htm>], 20. 2. 2006.
14. Program vstopa v ERM2 in prevzem evra. Ljubljana : Banka Slovenije, Vlada RS, 2005, 96 str.
15. Republika Slovenija. [URL: <http://evropa.gov.si/evro/>], 1. 5. 2006.
16. Slovenija: jesensko poročilo 2005, Ljubljana : Urad republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2005, 114 str.

17. Survey on the State of Implementation of the European Agreement Signed between Consumers and Professional Associations in Respect to the Transition to the Euro, Deloitte & Touche. 239 str.
[URL: http://ec.europa.eu/comm/consumers/cons_int/fina_serv/euro/sur18_en.pdf], 31. 1. 2006
18. Uredba (ES) št. 1103/97 (Official Journal L 162 , 19/06/1997 P. 0001 – 0003).
19. Uredba (ES) št. 974/98 (Official Journal L 139 , 11/05/1998 P. 0001 – 0005).
20. Uredba (ES) št. 2866/98 (Official Journal L 359 , 31/12/1998 P. 0001 – 0002).
21. Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih (Uradni list RS, št. 101/2005).
22. Zakon o trgovini (Uradni list RS, št. 18/1993).
23. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/2006).